

ignorat esse Clericum quem percussit. Ignorantia peccat est, dum quis scilicet peccandi adfectum non trahit. Scia prohibentur esse Clerici venenationem, & quam veliter esse Clericum, at ignorat, hinc licet percutit clericum adfectum esse peccatum. Inviolabili est qui operari homina industria non potest: contra vincibilis dicitur qui operari valet. P. Vira quæst. 1. de Conf. art. 6. no. 79. cum Probabiliter diligens vincibilis in culpabilium, & in inculpabilium. Vincibilis est vincibilis vocat, quando quis potest eam superare, & credit in obsequium ad diligendum adhibendum, qua illam superat, & virtutis notitiam acquirit. Vincibilis inculpabilem illam appellat, quam operare qui adhibita diligentia valet, sed credit se non teneri ad hanc diligentiam adhibendam, ut virtutem adquiret, & hoc tranquille. Quæ virtutes veritate in his locis incipit operantur tenentur. Hæc ignorantia vincibilis innocua & malitiae expert, nona, non habet, invidiosa autem Probabiliter nota semper fat. Quisq. iudicare potest se non adhiberi ad iudicium, indignitatemque adhibendum, quæ, nulla ignorantia caliginis, nocem aliquid vitiositatis. Verum hinc nomenclaturam ignorantiam Ten. II. Appare. penitus perfidit. Hinc ignorantia vincibilis aia est adnotata, dum quis studiose ignorare vult quod scire tenetur. Aia est causa, dum quis ex quadam torpore negligit veritatis inquisitionem. Aia dicitur Ignora, cum quis velle diligenter inquisitio omnium averitatis, id quod scire tenetur. De nullo alio in articulo, qui est causa affectus. Aia continentis, qui non est causa affectus, & hoc quæ actus neri, ut quando quis ita est affectus odio contra Clericum, ut occidit hominam, qui vere est Clericus, sed ab iplo peccata ignorat, illam occidit, si ignorat, si ignorat.

IV. Ignorantia vincibilis five iuris, five facti, licet excuset iura omnes a culpa, ita eximit a censura. Probabiliter vocat ignorantiam invincibilem etiam illam qua quis, velle se veraciter scire, negligit utrumque veritatem. Vnum hoc paradoxum fore, videtur. Similiter ignorantiam vincibilis venialis excusare a censura committit doctor Theologus: quia ad contrahendam censuram culpa moralis requiritur. Ignorantia tamen iura in foro exteriori non precludit, nisi prohibet, ut cap. Ignorantia facti excusat, non extem facti. Qui scit homicidium esse iure divino vitium, ignorat velle invincibiliter le-

gum ecclesiasticam sub censura illud prohibentem, non incurrit censuram iuxta plurimum; licet peccet contra ius naturale & divinum. Scilicet si quis sciet legem ecclesiasticam prohibentem v.g. ingrediam in Monasterium, & ignorare invincibiliter hinc ingreffi amentem esse tenturam, illam non mortuaret, si docent plarium quavis mortaliter peccare contra censuram legem, quom non ignorat. Et rationem iudicantem assignant, quia ad censuram contrahendam necessaria est contumacia, quæ procedit ad culpam debet. Peccata non excusant distat ab alia peccata, scilicet five a foro civilis, five a foro ecclesiastico, quæ contrahuntur, etiam si ignorant, quando nota sunt. Quæ homicidii, quem non licet esse prohibere, obnoxius est capitali supplicio, etiam si hoc peccatum ignorat. Similiter qui licet legem ecclesiasticam prohibentem talem adhibet, non movet irregularitatem et demerit, quæque talis peccatum ignorat, contra hanc ecclesiasticam ignorat invincibiliter, si ut etiam immans a culpa, ita licet excuset ab irregularitate ex delicto: quia irregularitas non est censura, quæ requirit contumaciam. Aliqui contumelios, ignorantiam mortaliter vincibilis excusare a censura, dummodo non sit crassa, & lapsiva. Sed hæc opinio mihi fallax est.

V. Plures, & graves Theologi docent, ignorantiam involubiliter solus censuræ, iure per legem universalem Ecclesie, aut eamdem universalem, non excusare ab ea incurrendo illam qui scit legem eandem, id est colligant ex cap. Et extenuat, c. de Contum. in VI. ubi licet habetur. *Et universales penales obnoxius, sententia per totam quæ universales Ordinatioque prelati legat solentur ignorantes, dum tamen velle inquisitio velle non fuerit, & obnoxius.* Ubi glossa v. *Statuta hinc subdit. De generalibus velle illam commissa, vel legem non habet, quæ ab omnibus fertur, & excusare debent.* Veram istam consequentiam demerit videtur, facilius illata particularia ignorari posse quam legem universalem Ecclesie. P. Antonie fide hanc questionem veritat, sed, ut mihi videtur, non latet perire. Peccata non excusant. Admittit hypotesin, quod ignorantia venialis, quæ non vincibilis, licet late a lege universalis non contrahatur. Verum qui non ita frequenter occurrit ignorantiam censuræ, atque legi universali, esse invincibilem, iudiciale ab ea exempti reputandi non sunt eisdem legis transgressores. Quia a censura eximitur

illam qui delictum commiserit, scilicet ab Ecclesia prohibentem esse, quia ignorat hanc prohibentem amorem censuram? Quia signi- ficabile est dari ignorantiam vere invincibiliter tunc censuræ, idcirco quomodocumque ignorat, si elicit in casu, potere abolitionem debere. VI. Quando in lege dicitur. *Qui sciet hoc fecerit, qui sciet præsumptus, qui te mortali est sciet,* tunc ratione iustitiam involubiliter ignorantiam vincibiliter excusare a censura, committit ut Auctores docent: quia per tales clausulas hinc notitiam notitiam requirit quom illa qui in aia legis, hinc clausulis carebunt, excipi solet. Plerum contentum, vel sciam ignorantiam affectatam excusare a censura: quom opinio est defendunt Salmaticenses num. 199. ut Probabiliter, sed graves Theologi, quos inter Doct. quosdam Suarez dicit, *Ex. jeli. v. venient ut fallam: & merito, quia ignorantia effectiva æquivalere scilicet; de ideo homo cum elicit, ut libere & impudens peccet. Fallit ergo & late est opinio Salmaticensium, & aliorum.*

VII. Quæst. II. An metus gravis, cadent in vim constantem, excuset a censura? Resp. Si res que fit ob metum gravem cadentem in iuram constantem, fit prohibita dumtaxat iure ecclesiastico, quod non obligat cum gravi damno; tunc licet metus iste excuset a peccato, ita etiam excuset posterior iura a censura. Si res prohibita iure divino & precepta ecclesiastica indigente censuram, metus gravis non excusare a peccato contra legem, excusare tamen a censura incurrenda. Quare occidens Clericum, meto gravi percussit, peccare mortaliter contra ius divinum & naturale; at non incurretur excommunicationem ob rationem datam, quod precepta ecclesiastica non obligant gravi detrimento imminente. Si quis vero cogente gravissimo metu violat legem ecclesiasticam, committit peccatum censuræ, in contemptum videlicet, non excusare a peccato, neque a censura. Cogitur qui manducare carnes die veneti, licet censura prohibita; cogitur percutere Clericum, Prælatum in contemptum Ecclesie, & Ordinis ecclesiastici; hic & peccare mortaliter, & censuram incurrit: quia motum potius scire uliminetur quam in contemptum Ecclesie legem violare.

VIII. Quæst. III. Quomodo se gerere debeat qui debet aia, fit se censura eretici? Resp. S. Thomas quæst. 11. art. 2. hanc doctrinam assignat. *Distinctionem, quod debetis de excommunicatione aliquorum aut peccatis*

dit sententiam indicant, ansequitur. Si peccat potest cum notitia quod auctoritatem per sententiam insonant aliquos esse excommunicatos, non sunt vitandi, quousque non videri terminetur. In hoc enim casu certum est quod in motum potius incipit delictum: non de in Deo, xxviii. dicitur. Si dicitur. Sed si ambigens videri potest concedere indicem detractionem, magis statim & lenientia iudicium.

IX. Ad propositum quæstionum respondens. Qui dubitat, an iudex proleat nec esse lenientiam censuræ, iudicare debet non esse laicam: quia hoc in casu, inquit, Augustinus, in iudice, pari est amplexu. Qui errat aut censuram esse laicam, five a iure, five ab iustitia, dubitat vero, an illam iudicari, teneatur se gerere tanquam si censura irretita esset, donec aut debum depoluerit, aut a censura absoluitur fuerit, ob rationem generalem, quod in dubio iudex pari est dispositus aliquis se exponere peccandi periculo censuram vitando. Probabiliter, quom opinio colligit P. La-Croix, defendunt optimam. Salmaticenses num. 199. docent, eam qui dubitat, an percussio Clerici facti nec esse gravis, non adhiberi se reputare ut excommunicationem; quia, inquit, cum alia Probabiliter, metus est iudicis possidentis. Hic possidet ius communicandi cum alio fidelibus, & recipiendi sacramenta. Ergo hoc iure privari non debet obdubitacionem. Hæc argumentatio fallax est: quia possessio legis est iure possessio libertatis. Ergo possessio illat pro lege. Alibi quoque probabiliter percussio percussit, labefacta iudicium.

X. Quæst. IV. Quomodo se gerere debeat iudex qui servitium allegat, & probat in tribunalis dicitur, & excommunicatur ut necesse? Resp. Commotio sententia docet, bene coram Deo excommunicationem non incurritur, cum causa propter quam commota lata est, fit omnino lapsiva, & inopportuna, consequitur etiam censuram apparentem damnatam esse. Nec Ecclesia intendit punire innocentem. Addunt vero, hunc innocentem coram illis qui concili excommunicationis sunt, & iurati de eisdem innocentibus, debere se gerere ut censuræ irretita: quia sententia iudicis valde de lapsiva, ut tamet ipsa in iudice, parendum est, tunc ad evitandum scandalum, tum in obsequium auctoritatis Sacerdotum. Unde infertur nec peccare, si alium ius ordinis publico exerceret, quod scandalum quod preberet subsistendo legitime potestati imperati, focus si id asserat.

petitum, & eorum in foliis quibus competet esse eundem innocentia.

XI. Prohibitioni ut homo innocens debere & a receptione, & ab administratione, & ab externa communicatione cum delictis abstinere, Quocirca sententia ex forma iudicii legitima est, iusta, & valida, quovis initio ab crimine solvatur. Item, deo immo in *Suppl. quest. xi. art. 4.* docet huius verbi, *Dicitur, quod excommunicatio quousque dicit iusta impleret. Ut modo ex parte excommunicantis; sicut cum ex alio, vel ex iis aliquis excommunicatur: Et tunc excommunicatio ubi dicitur habet effectum, quovis illi qui excommunicatus fuerit, quia iuste iussit, quovis illo iuste fuerit. Admittitur etiam pars ipsius excommunicati, vel quia sententia iuris videtur pretermisita; Et tunc si sit talis error ex parte sententiae, qui sententiam nullam esse faciat, non habet effectum, quia non est excommunicatio; si autem talis error non existat, sententiam, habet effectum suum; & debet excommunicatus humiliter obedire; Et vis est ad iuramentum; Et vel absolutioem potest ab excommunicatione, vel ad superiorem iudicium recurrere; si autem convenerit, eo ipso mortalis peccatur. Cavendum autem quodadmodum quod sit causa ex parte excommunicantis, quae non est delictum ex parte excommunicati; sicut cum aliquis per falsificationem in iudicio peccato excommunicatur; Et tunc, si humiliter secesserit, immittitur mortalem recompensat excommunicationis denonem.*

XII. Hoc idem confirmat S. Gregorius *lib. xviii. in Eozg. iniquis: Utrum iudicium, an iudicium obliget; Pastor, Pastor sententia ergo timentis est, ne si qui iussit, & cum iussit forsitan iugiter, ipsum obligat, tunc sui sententiam ex alia culpa meretur. Pastor ergo vel absolutio iudicere timent, vel iugiter. I. autem qui sub manu Pastoris est, si quod iussit vel iussit, non Pastorem sed iudicium timentem respiciendum, ut, nisi iussit iudicium est, et ipse iudicium respiciendum iussit, quia non erat, sicut. Magni petenda, & alius meditando sunt hae S. Gregorii verba. Omnis Superioris censura (inquit) est, quantumvis iustitia, non culpa, quae non erit, tumida superbia resistendo committitur; atque humili patientia sustinetur ab homine publico, & in aliorum criminum vindictam, donec vel iudex excommunicati manifestetur propria innocentia, vel ad iudicem superiorem appellatur. Plura hic de appellatione dicenda forent; sed haec ad forum*

reconciliationis pertinent, ideo infra facio. Iudicium opinionum tenet P. La-Croix *lib. VIII. de nom. 105.* Verum talium opinionum tenentis huius qui foro dant operam, parum, alius nihil intersunt.

XIII. Palchias Quenelias hac foentes thes. evagavit, a CLEMENTE XI. in constitutione *Urgentibus* proscriptis num. 109. q. 12. Num. 80. *Eccliae auctoritate excommunicandi habet, ut cum excoctat per peccator Passus de consensu, saltem presumpcio, etiam corporis, Pastores a Christo Domino, non a consensu Ecclesiae postulationem habent, & obediendi. Num. 81. Excommunicationis iussu necesse non est, non impedit ad implendum debita officia; non impedit ab Ecclesia, etiam quando legitime nequeat videtur ab eo expelli, quando Deus, Iesu Christo, atque ipsi Ecclesiae per caritatem officii sumus. Sententia excommunicati iustitia a Pastoribus Ecclesiae, sine iussu, sine iussu, semper intendit est. Num. 91. Est peccatum in parte excommunicantis, & iustitia in iustitia, quam potest excoctat, & imitari S. Paulum. Tantum absque, ut sit frigitur se contra auctoritatem, aut sententiam. Omnis innocens curam de bono nomine habere debet, & sine fura consistere, atque publicum scandalum declinare.*

CAPUT VI.

De absolutioe a censuris.

L. *Quest. I. An qui iureiurata confessa est, tenetur sub mortali, & damnationis perpetuae, abstinere peccatis.* Et satisficere? Resp. Admittunt molioris Ethicos patroni. Salamancae tenet, *2. cap. 1. part. 1. n. 1.* hoc docent. « Qui potest absolvi, & differt, peccat magis minime iuxta, dilationem interpositam; & quodlibet dilatio est mortalis ex merito suo, nisi ob parvitate non materia, vel ex alio capitulo excusetur. » Utrique publice sublecho huius communi, ex qua, quam falsam, & quam laxa illi plurimum recentiorum altera sententia de dilatione conversionis peccatorum in Deum, evidenter loquitur. Quaslibet dilatio procuranda absolutioe a censuris ecclesiasticis, quae aliquem spirituum bonorum iura privat, est quae generat sine peccatorum mortali; & dilatio praevae absolutioe a peccato mortali, quod privatae vitae, quod detrahit in ortum, a peccato mortali immunitatem. Reconciliationis cum Ecclesia dilatio non vacat gravi culpa; & dilatio reconciliationis tunc

Deo

Deo cuiusque culpe expertus est? Saepe ratio a fidelium consensu, a participatione iuramentorum peccatis lenior, tenentur iocunde, amicum potestatem; saepe ratio a Deo, a consensu Angelorum, destinatio ad iudicandum cum diaboli, quia remora a lenior, non cogit, non urget, non pauper? Sic illa comparata natura tamus, ut quae libere notae cadunt, & praesentis sunt, non moveant, & urgant, quae vero reperta a sensibus sunt, licet longe graviora, licet fallaciora, & magis formidanda, nullam, aut parvam legemque timent, nisi in iudicio pronent. Verum de hoc placet dixi *Tom. IX. dist. 1.* quae ibi legere poteris.

II. *Quest. II. Quoties sit absolutio a censuris?* Resp. Absolutio alia est absoluta, quae absolute vinculo reas solvitur. Absolutioem, quae a conditione vel praesentia, vel praesentia pendet; ut si dicatur, *Si satisficere, si satisficere.* Alia absolutioem docetur ad cautelam, ut cum quis dicitur esse censura absolutum, quae absolute vinculo reas solvitur, & quovisque Confessario potest, facta promissione de praesentia parti satisfactione, vel de iudicio Superioris, veritate competat. Alia vocatur ad revocationem, seu cum potest relabendi in eandem censuram, nisi quod imponitur, ergo ille qui absolvi. Alia est ad uno determinatum effectum vel alio alio, ut quando Pontifex absolutus habet, quae reddit aliquem ad obtinendum beneficium, siveve privilegium. Sine istam absolutioem aliqua, censura non astatetur neque per nuntiationem Superioris illam tenetur, neque per mutationem territorii, neque per mortem excoctantem. Et contrarium opinio demittit a Alexandro VII. in hac de proposit. *Spouda forum conscientiae, non coarctat, eiusque contentum cessante, cessat censura.* Quae nec facta parte, vel leata emendatione delicti, astatetur censura abique absolute. Deoat plura, absolutioem a censuris imperiis posse sub conditione de futuro, licet sub conditione ligari bono potest, utrum utroque ille absolutioe a censuris sub conditione committitur reprobat.

III. *Quest. III. Quae summa servanda sit in absolutioe a censuris?* Resp. Verbis congruis praedictis in rivalibus libris exprimi haec absolutio debet. Si per peccatum absolutioem, exprimat censuram a qua vel absolvi; licet est absolute loquendo ad Confessarios dicat, *Absolve te.* Si vero non peccati imperator absolute, exprimi censura in genere, vel in specie debet a qua absolvi, com-

muiter Auctores docent; sidentes in causa longum abini etiam abstinere posse, sicut, sicut excommunicati. Verum pro praefato regulariter impedienda absolutio est, ut sit licita.

IV. *Quest. IV. Est ne in iure aliqua solvitur servanda in absolutioe a censuris?* Res. Solvitur servanda in absolutioe a censuris abstinere in cap. *Urgentibus*, de sententia, excoctantem Requirunt 1. ut ligatur censura peccati committitur peccato absolute. 2. In iuramento praevae debet de non committendo in possessione delicto quovis obnoxio. 3. Praesentia oportet satisficere, aut condonatio partis, si cum danno alterius retracta censura sit. 4. Sacerdos qui absolvi, cessat, tunc flagella ex Huius praesentibus talibus, & tunc flagella ex Huius praesentibus talibus, & tunc flagella non solent, licet omnes, observari, cum ad absolutioem valorem non pertinent. In iuramento enim neque ab impobere, neque ab quodcumque delictum, sed tantum ob enorme exitur. Circa tertiam conditionem advenit Theologi, quod si pars laeta, ut in personatione Clerici, in furto hoc nollet quovis satisfactionem acceptare, absolvi non potest, quia per ipsum non licet in iure potest comparatio. Quarta conditio communiter in iure conscientiae non observanda, quando absolutio in publico datur, ut videtur scandalum, & infamia, absolute est talis forma, ut solenni absolute, ut satisficere Ecclesiae.

V. Disputant Theologi, valida ne sit absolute imperata, parte laeta non satisficere, satisficere aut realia, aut pignoratia. Absolutioem multi, sed peccata mortalia absolute non amittit, & religiose observant esse. Auctores differunt, quando in Bulla Urbani vel in alio privilegio conceditur facultas absolvi a censuris his claustris, *Satisficere parte, alter absolute non tenet, non valet absolute, si vel ex oblivione, vel ex malicia absolvi omittat parte satisficere.* Et primum si absolvi datur respectu impotentis, vel ex alio privilegio, utrum committit affirmat: vel ex impotentia, si adesse sint embe claustris, omnes admittit absolute esse nullam. Si vero addeat sit prius claustris, *Parte satisficere, &* non secunda, *Alia absolute non tenet,* multi defendunt absolute esse validam; alii negant. & hoc secunda opinio probabilius tenent. Arbitraria enim est interpretatio Auctorum prioris sententiae, quod hoc conditio, *Satisficere parte,* apponatur, ut licita, non ut valida absolute.

R 4

VI.

VI. Quæst. V. *Quæ conditiones requiruntur in absolvendo a censuris, ut valide? Et licite sua absolutio?* Resp. Convenit penes omnes, potest censuris absolvi quando absolvi etiam iustitiam & repugnantem, nedum scientiam & non penitentem; ut docet S. Thomas in *Suppl. quæst. xxiv. art. 1. si verbi. Dicendum quod malum culpa, & peccata sunt hoc deservit, quod culpa non est in nobis, quia omnia peccata voluntarium est, peccata autem principium quomodo extra nos est; non tamen requiritur ad penitentiam, quod sit voluntaria; immo magis est de ratione poenæ quod sit contra voluntatem. Et ideo facti peccata non eximitur voluntatem, ita non remittitur aliquid peccati. Sed excommunicatio fita in aliquibus iustitiam potest, ita etiam impletur ab eo absolvi potest.*

VII. Duplicem tamen repugnantiam Auctores distinguunt: alteram non recedendi a peccato & coartata, ad quam lata censura est; alteram non petendi absolutionem, licet a peccato exemptatis reus sit. In priori casu, si peccatum habeat tactum facillimum, ut heresi, furcum &c. non potest absolvi invitam aliam, nisi ab eo qui supra est; & præceptum petentiam habet. Si vero peccatum completum sit, ut homicidium, blasphemia, &c. alia peccata præterita, tunc absolvi potest licet invitam a censuris lata sit de iure, si absolutionem similiter illam qui excommunicatus a peccato non vult absolutionem petere, absolvi potest delatantem. Advertitur tamen, cancellatorem impetrandam demerit esse, quando proceditur magis medicinali & iustior quam censura.

VIII. Quæst. VI. *Ab quo absolvi potest de iure? An ab aliis censuris nullatenus, aut diversis rationibus?* Resp. Adfirmat S. Thomas in *Suppl. quæst. xxiv. art. 3. si verbi; Dicendum, quod excommunicatus non debet communicari in aliquo: & ideo potest esse quod aliquis ab uno absolvatur, & in altera remanet. Sed circa hoc statuendum est, quod aliquis potest ab excommunicato pluribus excommunicatibus ab uno iudice; & tunc quando absolvitur ab uno, intelligitur ab omnibus absolvi; nisi contrarium exprimitur, vel nisi uno quis absolutum permissum de uno tantum iudice excommunicatus, tunc tamen pluribus absolvitur. Quomodo autem sit excommunicatus pluribus excommunicatibus ab uno diversis iudicibus: & tunc absolvatur ab uno excommunicatus, non peperit hoc est absolvi ab altero; nisi omnes vel petitionem sine absolutionem ipsius suspensarint;*

vel nisi unum demandet sui absolutioem. IX. Si absolutionem habeat facultatem absolviendi ab omnibus censuris, unica, inquit, Angelice, absolutione præstare illi valet. Si vero tali caret potestate, tunc absolvi oportet ab altero qui se prædicit illi. Si tamen reus pluribus interitus censuris unam delicto manifeste, oculatis aliis, non est excommunicatus. Confessarium vult absolvere ab omnibus, nisi exprimat, si tamen reus excommunicatus omnia omittat, & non ex dolo, de Confessario, licet index generaliter absolvat, tunc excommunicandum est, nisi aliud constet, eum ab omnibus absolvere vult. Quando quis ab habente potestatem absolvit illis verbis generalibus, *absolve te omnibus censuris &c.* & tunc non recedens sine peccato, & necessitate, si postea recordabitur obstringatur aliquo peccato obliuiter iterum confiteri, a quibus potest absolvi a quocumque Confessario non vero debet iterum absolvi a censuris, quia ab his absolutus iam fuit, cum hoc absolutione a censuris a voluntate absolventis prædicti iustitiam pendens, non sponte illarum sit, sicut absolutio a peccatis. Hinc tempore solent aliqui absoluti generaliter ab omnibus censuris, licet obliuiter alicuius, manere absolvi, & a peccato obliuiter, nisi annexa censura erat, absolvi potest a quocumque Sacerdote, nisi tamen aliqui non censuris ab iustitiam in omni satisfactione, & compunctio peritio nullum. Si enim absolvi debent causam motivam absolutionem, puta de heresice parti, cui non iudicet, vel recedente ab heresi, a qua respice non recedat, nulla fore absolutio.

CAPUT VII

De his qui possunt a censuris absolvi. De censuris reservatis summo Pontifici, a quibus tamen absolvi Episcopi queunt.

Q. *Uæst. I. Quis requiritur in quis valet a censuris absolvi?* Resp. Enimvero requiritur que sit capax, id est necessitate esse ad censuras reservatas, videlicet quod sit homo baptizatus, clericus ordinem inquisitus, ratione & iurisdictione legitima præditus, aut ordinarius, non decessit, quod in subdito illam exerceat libere, non meto coactus. Quo omnia prævia sunt. Omnes ergo illi qui iurisdictionem habent prestandi censuras, valet etiam absolvi eorum subditos. Et hoc præstare Episcopo valet. Item in alieno territorio, in quo licet valet proprium subditum absolvere in foro con-

licen-

scientia, ita & sine strepitu a censuris in eodem loco. Si tamen illas libidinis, in alieno territorio degen, esset ab Episcopo tantum iurisdictionem excommunicatus per sententiam peccatam, non potest redire ad proprium territorium a suo Episcopo absolvi abique licentia Episcopi a quo fuit excommunicatus; potest tamen, si solum per licentiam generaliter factam censura arctetur.

Quæst. II. *Quis debet potestatem absolvendi censuris reservatis, prout in absolvi a censuris?* Resp. Adfirmat omnes: quia absolvi a censuris præcedere absolutionem a censuris reservatis summo Pontifici, debet. Docent quoque per facultatem coactam in libidinis, vel in alio privilegio absolventium a censuris reservatis summo Pontifici, absolvi quoque potest excommunicatum denotatum nimirum sine a iure, sine ab homine, si tamen prius iudicetur.

III. Quæst. III. *An potest, & aliis Confessariis absolvi, qui debet absolvi a peccatis mortaliibus, postquam absolvi a censuris a iure lata, & non reservatis?* Resp. Aliqui negant, quia necessaria est iurisdictione in foro contentioso, qua destituti Parochi, & alii Confessarii sunt, ad hanc absolutionem impediunt. Sed communis sententia affirmat de hoc Auctores colligunt ex cap. Vltimo xxix. de iur. excom. vis Innocentius III. ait: In secundo vero casu a suo Episcopo, cui a proprio Sacerdote poterit absolvi iurisdictionem obtineri. Quomodo enim? tunc non iuris, sed iudicis iurisdictione si ligatus a quo tamen conditio reservatis eius absolutioem nisi specialiter non remittit, in quo.

Hinc clare indicatur, quomodo Confessarium potest absolvere a censuris non reservatis. Hanc doctrinam fulius explicat in *Suppl. quæst. xxiv. art. 1. S. Thomas sui verbis. Dicendum, quod a minoribus excommunicatus quilibet potest absolvi qui potest a peccatis potestatem absolviendi habere sine sit maior, aut est lata a iudice; & si ille qui potest, vel ego Superior potest absolvi, vel alij loco a iure; & tunc Episcopus, vel etiam Sacerdos potest absolvi, exceptis his casibus, quos iuris conditio, scilicet Papa reservat. Primum est, quando aliquis tamen sit maior, aut in Religiosis. Secundum est de illis qui frangit Ecclesiam, & est denotatus. Tertium est de illo qui incedit Ecclesiam, & denotatus est. Quartum est de illo qui in divinis communis scientes excommunicatus a Papa. Quartus de illis qui licet litterarum Sedis apostolicæ, Sacerdos de illis qui*

excommunicatus in crimine communiatur. Non enim debet absolvi, nisi ab eo qui excommunicavit, etiam non sit eius subditus; nisi propter difficultatem potestatem ad ipsam absolviatur ab Episcopo, vel a Sacerdote proprio, præstata iurisdictione canonica, quod potestatem absolviendi illis licet qui iurisdictionem habeat, a proprio non est alio suspensum. Primum est in articulo mortis, in quo a quolibet excommunicatione potest quis a quolibet Sacerdote absolvi. Secundum, si sit iurisdictione alicuius potestatis, & non ex alio, vel proprio parochi. Tertium, si peccatum sit iudicatum. Quartum si sit iudicatum, & dominus iudicatus de iure ab Episcopo, Regulari, Regularium parochi, nisi sit excom. excommunicatus, & si sit pauper. Septimum, si sit impuber, vel senex, vel valenculus. Octavum, si habeat iurisdictionem capitalem. Sunt etiam alii septem casus, in quibus potestatem. Ceterum excommunicatus non inquit. Primum, si causa displicente, ut magister, vel Prebiter, presbyter, Secundo, si transfugavit, Tertio si incensuratus non tamen agnoscit eum, vel mater, vel frater, vel filius, Quarto, si iudicium non respicit. Quinto, si ignoscit cum esse Clericum, Sexto, si iurisdictionem in episcopalia, post iurisdictionem ad etiam parochi committitur; ut si fiat miles, vel in aliquam transeat.

IV. A censuris reservatis in iure illa demittatur absolvere potest qui eodem talis, aut faceret, aut successerit, aut ab eodem delegatus. Quomodo a censuris reservatis absolvatur. Episcopus Pontifex, a reservatis Episcopo iudicis Episcopus absolvere valet. Quomodo eadem est absolviendi, & ligandi potestas; & eius est absolvere cuius est iurare. In articulo mortis, ut alias dictum est, quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus, absolviere ab omni iure censuras valet; ut Trid. canon. declaravit hoc Pontifex, cap. xvi. Et etiam Confessarius ordinem facultas conceditur absolviendi, quando est impossibilis, aut valde difficultis accessus ad Superiorem, cui reservate censura sunt; ut habetur cap. Nuper a nobis xxix. de iur. excom. sui verbis. Primum si displiceat, si ex aliqua causa magis quam ad iurisdictionem excommunicatus absolviendi accedat, non licet illius accedere ad propria iurisdictionem Religiosæ contumacia quo excommunicatus mandatum pariter, & sui absolviendi Episcopo, vel proprio Sacerdote. In his tamen casibus, nempe in periculo mortis, aut ratione impedimenti, Confessarius debet ab eo inquirere aliquid,

12

zamentum exigere, quod cum poterit, se Superiori presentabit. Quod si omnes oportunitate data exequi, in eandem censuram reducitur: & quamvis Censuras vel ex ignorantia, vel ex oblivione committat imponere, non contempnendi, cum penitentiam poterit coram Superiore; ab hominibus penitentem tenetur comparere: quia hoc debuit non a Censuario, sed a iure pender. Quando tamen abolvitur a referatis quibus antea censuræ non fieri, nullum esse attendere debuit.

V. In controversiis Theologi vocantur in mortis periculo non Sacerdotes moderatores, verum etiam Clerici, vel ipsa prætoribus inquisiti, & laici ipsi valent a censura abolvere. Admittunt aliqui ipsi prætoribus graviores Theologi negant, quoniam nullo iure concedi legitur iure Clericis, live laicis facultas illa.

VI. Quæst. IV. *Quis potest abolvere a censuris laici ab homine?* Resp. A censurâ quæ fertur particulari sententia contra determinatum personam, ille tantum abolvere potest a quo fertur, vel Superior, vel delegatus. Idem licet per plures, si censuræ lata sit ab homine per modum sententia generalis, præcepti, vel statuti ad futura delicta extendenda. Sed probabilior alii decessit, ab his censuris non referatur, licet latus ab homine, posse quælibet Censuram abolvere, licet a censuris latis a iure. Quotiam, inquit, censuræ iure ab homine per sententiam generaliter in omnibus qui tale delictum commiserint, qui non habent revocari, non derogando possunt, licet habeant ad tunc censuram latus a iure, nullo alio discrimine habito. nisi quod latus ab homine censuræ coram Superiore illas influunt. Ergo quis quilibet censuram valeat abolvere a censuris latis a iure non referatur; ita potest abolvere ab illiusmodi censuris latis a homine, qui censuræ sunt censuris latis a iure.

VII. Quæst. V. *Quomodo sunt censuræ, & obsequia referati Pontifici summo, a quibus Episcopi ipsi omnimodis abolvere possunt?* Resp. Primo abolvere Episcopi iure cognoſcitur vident a censuris referatis summo Pontifici contractis ex delicto occulto. Secunda a censuris contractis ex delicto publico, quando iniqui per gravem necessitatem, quo valde difficile reddat accessum ad Pontificem summo. De primis censuris hæc Tridentinum sess. xiv. cap. v. de refer. statuit. *Libus Episcopi in irregularitate committit, de suspensionibus ex delicto occulto promerentibus, necesse est quæ situr ex laicis illis referatis, & exceptis aliis*

ab illis ad forum contentiosum, & dispensatis, & in quibuscumque casibus occurrerit, etiam Sedi apostolicæ referatur, oblongantur quousiam, quo fieri subditio in diebus suis per ipsos, aut vicarios ad illi specialiter deputandos, in fine consuetudine gratia abolvere, & postea penitentiam solvatur. Idem & in laicis crantibus in eodem iure confirmari in tantum, & non contra referati, sit penitentia.

VIII. Doctores moderni cum disputant, num hæc facultas, Episcopis a Tridentino concessa, licet revocata per bullam Cœne, quantum ad casus in eadem contentos. Adfirmant alii, negant plures. Sed Alexander VII. hæc non. 3. thellem damnatum habentem in illud videtur, sententia referati, habentem Cœne solam prohibere ablatum hæcque & aliorum criminum, quando publica facta. Et ad non derogare facultati Tridentini, in quo de occultis criminibus referati, non obsequia illa Cœne, abolvere ab heresi, & ab aliis criminibus in ea Bulla contentis, damnandis sine occultis. P. Dominicus Vitis in hæc thellem 3. Alex. VII. non. 3. in Tract. refer. DD. alios adfirmantes, alios negantes. Quod negant, in hæc thellem solum, quod præfata sententia fuerit in Consistorio Cardinalium expressa, & tolerata sine hoc factum referatur. Ceterum licet ratio in sua probabilitate, præsertim quod Tridentinum non tradit Episcopis hæc facultatem, cum illam habeant a iure, sed solum delectat non esse talem facultatem Episcopis acceptam, seu contractam relate ad casus ibidem expressos. Præsertim a thellem scriptis nulla hæc Episcoporum mentio. Et cum sit finis Apostolorum licet licet, & ampla in propria dictæ predicti licet licet, hæc privati præstant non debent, nisi homines Pontifici expressæ & expresse delectat de velis hæc potestatem Episcopos privare. P. Viva. hæc. est. referet. Tolete, Ugolino, Gennare, & alii apud Sanchez, & P. V. Gregoriam XIII. Communionem VIII. declarasse, non posse quousiam Episcopos tri. hæc facultate a Tridentino concessa. Quare concludit, thellem Cœne facultati illi derogare.

X. Abitur ut meum iudicium super hæc controversia feram, cum hæc non pender a Theologorum rationibus. Plures recentes Theologi erant declarationes Pontificæ, bullas, constitutiones, quin illam verba referant, ut in quo Bullario reperiantur, indicunt. Porro ego nullam adhibere potestatem illam plerumque recentium citationibus, quousiam solida documenta non adducunt, que præstant aliam merentur. Quare hæc contentiosum illorum interest, damnum reddunt.

XI. Quis nomen delicti occulto intelligatur, Theologi disputant. Et communiter docent, illud delictum occultum dici quod aut delictum non est ad forum contentiosum, aut notum non est majori parti scienter, parochie, provincie, monasterii &c. Quare licet per dictum nomen, famulum, vel delictum ad forum contentiosum, adhuc occultum volunt. Tunc vero delictum ad forum contentiosum adferunt, quando delictum licet, & per unum saltem referat. Si vero tunc scandalum se paraverit in loco, etiam per salum telus, & via iniqua, & astutus in tali foro sit; concludunt tunc posse hominem ad Episcopum, habentem facultatem super delictis occultis, abolvere. Quoniam tunc delictum permittit esse si deducatur non est ad forum contentiosum, neque adeo occultum est. Ita dicunt Negaret, Bonavia, Sanchez, Covinch, & alii, qui referant, & sequuntur Salmanticensis tract. x. sup. 11. punct. 6. num. 59. & 60.

XII. Si rursus panitur sit in foro contentiosum, & iudicium finitum, potest me Episcopos sumo a tali delicto, in foro idoneo censuræ. Salmanticensis, qui citat Reginaldum, Avilam, Sanchez, Leandrum, & Antonium a Spiritu sancto. Quoniam, inquit, Tridentinum solum excipit delictum deducendum ad forum contentiosum, & quando in eodem pender, non vero quando in finitum est. Significum hinc Consilii ad conservare iudicium auctoritatem, & iurisdictionem, & scandalum vitare. Nihil autem detrahatur iudicio auctoritati, cum sit finitum, & iudicium consummatum. Hæc solum videntur arbitraria, que manifeste adferunt ipsi Consilio. Nam in hoc omnes delicta deducenda ad forum contentiosum sunt publica, et fatentur ipsi Salmanticensis. In hoc loco probantur idoneis actibus, & per sententiam iudicium declarantur vera & manifeste, atque, ut alia delicta, peccata plebuntur. Et tunc desinit esse publica, quia iudicium finitum est? Hoc contentiosum est inaudito. Immo tunc no-

ta sunt notoritate iuris, & tali. Minus quoque probabilem existimarem opinionem, quam ibidem docent cum aliis Salmanticensis, videlicet quod quando delictum in uno loco ad publicum, & in alio occultum, si ille sit res transcendit, potest ab Episcopo eundem loci abolvere, si tamen locus sit ita distans, ut tunc abire ne ad eundem locum stricti fama perveniat. Nam cum delictum absolute publicum sit, per actionem illud quod in alio loco non sit manifestum, quantum latum attinet ad iurisdictionem delictum.

XIII. Secundo in casibus referatis summo Pontifici abolvere Episcopi valent, cum impossibilia, aut valde difficilia est accessus ad summum Pontificem. In hoc evento abolvere Episcopi valent ab omnibus censuris, & casibus Sedi apostolicæ referatis, etiam in bulla Cœne contentis, etiam heresi, live delicta publica sint, sine occultis, ut docentur Antoces docent. Tunc autem referatur aut impossibilia, aut valde difficilia accessus ad Seditum apostolicum seu ad Pontificem, quando sit periculum mortis, lesionis, gravi infirmitatis in via, gravis debilitas, infans senilis, aut juvenilis, extendendi aliter abolvere paratissimi lebecis necessitas, oblatio sionis hinc, & hinc obedienti parentibus, gravi feminæ: hæc sunt impedimenta que valde difficile reddunt accessum ad Pontificem iuxta communem interpretationem. Admittit Salmanticensis cum pleribus aliis, licet legitime imposuit neque per episcopum, nec per procuratorem collatum esse iurisdictionem summo Pontifici pro abolitione obtinenda, cum iura non aliud exigant nisi ut Episcopo proprio salant, a quo abolvatur. Admittit tamen, Episcopum, vel aliam Sacramentum, in articulo mortis abolvere eundem modo, præsertim ipsi imponere debent, ut iura opportunitate se præstant, ut non sit iura sit, si femine, si moniales, hæc opportunitatem nunquam occurrit: ideo illi comparandi non esse imponendum videtur.

XIV. Quæst. VI. *Quomodo facultatem habeent Prelati regulares abfolvendo subditos suos a censuris, & referatis summo Pontifici referatis?* Resp. Omnes præsertim delictum de iurisdictione casuum, & censuram referatam, a quibus Prelati regulares abolvere & propriis iudicium, & alio valent. Sed laicis hæc facultas, & potestatem de iurisdictione a Theologis expectant. Moderatores sacrorum Ordinum regularium sollicitate, & sapere debent, ut ipsi a Sedi apostolicæ impetrant, & obtinent prædicam & con-

dicent declarationem concessam aut non concessam facultatis. Quod enim dicitur Theologia valent imperio veligi que res citantur, & non inventantur, aut in monumentis, sunt revocata, aut in contrarium adducitur, fassio nec ne revocata? Pauci dubitabo que communia sunt apud Auctores.

XV. P. Dominicus Viva quod. 11. cap. 11. no. 6. docet, communio Auctores defendere, Regularis potest abolvere ab omnibus casibus Sedi apostolice reservatis, & sex Clementina VIII. in Italia extra Urbem, qui sunt 1. Violatio claustrae Monachum ad malum finem. 2. Recusio Clerici. 3. Simonia realis. 4. Conditio beneficiis. 5. Punia appellata. 6. Violatio immunitatis ecclesiasticae.

XVI. Cai vero conceditur facultas absolvendi a casibus Papae reservatis, conceditur simul facultas absolvendi a censuris quidem reservatis: quia peccata, inquit, reservantur Papae ratione censuræ. Contra ad Episcopum mali casus reservantur absque censura. Ideo cui conceditur facultas absolvendi a casibus Episcopo reservatis, non propterea conceditur facultas absolvendi a casibus Episcopi reservatis, quia ipsi potest absolvi: sed ipse potest abolvere etiam ab episcopibus: ergo concedendo facultatem absolvendi a censuris papalibus, concedit etiam ab episcopaliibus. Adhuc etiam verba confirmant: ut omnibus innotesceret, vis istius sententiam continenda, eisdem istandam est.

XVII. Illud est certum, quod potestas absolvendi a casibus pontificis non inferat potestatem absolvendi a casibus Episcopo reservatis, cum Alexander VII. denuovavit hanc thesion 12. Mandavit: *postquam ab omni casibus Episcopo reservatis, non dicitur ad casibus Episcopo facultate*. Distinguit tamen idem P. Viva ibidem no. 7. triplicem casuum Episcopo reservatum. Nam aut casus Epi-

scopo reservatur a iure, vel a consuetudine, ut lexis parochio Clerici &c. & ad his Mandicantibus abolvere possunt. Alii casus reservantur Episcopo in Synodo: & ab his quocumque abolvere potest Regularis, dum non opponitur in tabula, & docent communiter Auctores, ut asserit idem P. Viva. Tertio loco sunt casus qui exponuntur in tabula, & de his loquitur thesion dicitur. Quando conceditur facultas absolvendi ab omnibus censuris, intelligitur, inquit P. Viva, etiam a reservatis, quia quilibet Secretarius potestatem habet absolvendi non a reservatis. Ergo ne privilegium sit inane & inutilitatem, extendendum est ad abolitionem a reservatis. Argumentatio legitima videtur.

XVIII. Tandem per concessionem absolvendi ab omnibus reservatis Sedi apostolice non intelligitur casus comprehendi in Bulla Censuræ. Neque per concessionem absolvendi a casibus reservatis in Bulla Censuræ intelligitur concessa facultas absolvendi ab heresi: Oppositum tamen probabile esse, concedit P. Viva.

XIX. Que hæcenus retuli ex P. Viva, respectu communis sunt apud Auctores. Satisfacientes tamen, cap. 11. par. 6. n. 70. docent Praelatos regulares absolvi non subditos posse ad omnium censuris Sedi apostolice reservatis, exceptis his que in Bulla Censuræ continentur, ex privilegio concessa Sixto IV. quod *Mare-magnum* est Carthegianum, cap. Tharantini Admunt. n. 71. concilio Regularis eandem iure communis potestatem habere in saepe subditos quam Episcopi habent in suis diocesanis: atque adeo secundum non antiquum posse subditos abolvere ab omnibus casibus, & censuris a quibus Episcopi in re ordinario possunt laici diocesanos. Ut hoc confirmetur, adducunt constitutionem S. Pii V. editam 21. Julii an. 1570. in qua Pontifex iussus concedit Praelatos Regularium respectu suorum subditorum quod Tridentinum *sess. xxv. cap. vi.* concedit Episcopo in suis diocesanis his verbis: *Quia sacrum armenicum Concilium generale Tridentinum concessit Episcopo ut absolventes possint in suo arbitrio, seu auctoritate ab omnibus peccatis, & delictis in rebus, & personis *sess. xxv. cap. x.* habetur, ne Princeps, Prelatus, & superiores Praelati dicti Ordinis (S. Dominici) de aliorum per communitationem, tam in dicta, quam extra, nam subditos, in hoc parte decretis constitutionis quocumque Clerici, & faciales existant, eisdem Privi-*

eventuali. *Quod Superioribus Praelatis, ut ipsi per scripta idem omnino possint in rebus, & personis dictis ordinis sui subditos quoad absolventes, & delictis tam in rebus, quam in personis, eisdem auctoritate, non tam perpetuo concedimus, & indulgemus, atque omni declaratione, praesertim licentia potestatis dicere, & valere.*

XX. Unde infertur et hoc privilegio, dum modo non revocato, posse Praelatos regulares abolvere sine subditos ab omnibus casibus & censuris a quibus possunt Episcopi abolvere sine diocesanis. Et si Praelatos ipsi in casibus ex his casibus, possent sibi eligere Confessionem, & illi satisfactionem delegare, quia a tali casibus, vel censura absolvantur. Quoniam sacra Congregatio Cardinalium concessit Episcopis, ut quæsi vellet, eligant Satisfactionem, a quo absolvantur ab omnibus casibus a quibus ipsi valent abolvere alios.

XXI. Verum idem Salazarianensis mon. 24. tres sententias refert circa casus, & censuras continentis in Bulla Censuræ. Prima dicit sententia, nunc Praelatos regulares non posse abolvere sine subditos a casibus in eadem Bulla contentis. Altera sententia dicit opposita affirmat. Tertiam medium amplectitur ipsi Salazarianensis n. 76. ubi docent, a crimine heretici tantum esse non posse Praelatos Regularium abolvere sine subditos, posse vero ab aliis contentis in eadem Bulla. Quod non possunt abolvere ab heresi etiam occulta, evincunt tum ex constitutione Pauli V. relicta a Barcola de post. Episc. 11. par. ult. cap. qui iubet heresi non remittendis ad DD. Inquisitores, hinc non potestatem ordinis voluntari, quæ per Bullam Censuræ non fuit dicta privilegio revocata, heresi excepta. Superius inquit n. 77. non valent dicta absolute Bulla, ab his posse Episcopos absolvi sine subditis a Tridentino absolventes sine subditis casibus Bulla, dicitur nam, *vis quæ in quo non sit expressè restricta, non potest intelligi, quia non necessarium ad revocandum eam gratiam ipsi concessione*. Verum sententiam sequitur n. 67. Theologi deludent, nunc, & retractant, ut dicitur ab Alexandro VII. in 3. *apud his verba: Post haec scripta, tenet ad nos decretum 28. 3. 8. Januarii 1713. in quo videtur hæc sententia hinc inde, non esse aliter possessionem, quæ sit prohibita personis, Postquam, est illa sententia, ut a concessione hoc Theologos excolerem, diceo fortassis nec, laudata verba misera fuisse in aliqua posteriori editione, quin editor expendit hæc que praefati Theologi scribant n.*

77. ut et res hæc habeat, illud certum est, quod si Episcopi subditos faciant absolvi a censuris a casibus contentis in Bulla Censuræ, eandem quoque potestatem Praelati regulares. Quandoque enim casum aut instantiam constitutionem cap. S. Pii V. cuius inscriptum est *Sanctæ Romane ecclesie de creatis in Italia*. O. P. Tom. 1. pag. 533. non facile recitatur, in quo scribit, quæ sit illa confirmavit BENEDICTUS XIII. in constitutione *hæc dicta Plebanus*, quæ reperitur in Bullæ O. P. Tom. 1. pag. 619.

XXII. Difficultas occidit, utram Episcopi nunc valent de declaratione Concilii Tridentini abolvere sine subditos ab heresi, & casibus contentis in Bulla Censuræ. Sententia negans Episcopis hanc facultatem, præsertim post thesion 3. dicitur ab Alexandro VII. et communior, & probabilior. Unde conceditur, regulares Praelatos abolvere non posse sine subditos neque ab heresi occulta, neque a casibus contentis in Bulla Censuræ. Donatus Lainesius O. P. Tom. 1. part. 1. c. 111. pag. 111. defendit non pluribus aliis, quæ citat, Regularium Praelatos posse in suo consuetudine abolvere a casibus reservatis in Bulla Censuræ, quævis exceptis, quæ et Glota Constituti. O. P. refert, quibus addit quibus, *nonne consuetudinem in Romanam Pontificem*. Prioris rationibus suam confirmare Donatus opinionem videtur, & præsertim, quia Cardinalis Caccianus exposuit Iulio II. quod *propter circulares derogatorias postas in Bulla quæ fingit contra in Censura dicitur publicari*, dubitare praesertim illam O. P. dicitur de Pontifice hinc, *conculsi, quod iudiciorum Ordinis Praelati sine potestati potestati temporibus valere, & dispensare ut vultibus, & singulis, et si prædicta Bulla in Censura dicitur esse facta, nec fieri, quoniam dicitur casibus exceptis*.

XXIII. Patetiam O. P. Auditor gravissimi, cum contrarium de decretis, cap. 20. n. 17. defendit oppositam sententiam, & post varia rationibus, & authoritatum momenta conclusit n. 61. *Communis est nullis Regularis possint per suos Praelatos quocumque absolvi a casibus in Bulla Censuræ contentis*. An hæc certitudo colligi possit ex his que Praefatus Auditor, curat indicere. Causam est notum in Bulla Censuræ, neque in illa partem non veritatem derogatoria Alexandri VII. quam Praefatus Auditor n. 50. feri mentionem facere occidit. Porro quod per clausulam universalem derogari possit potestati Episcoporum, quam illis habere Tridentinum declarat,

foritan non omnibus certum erit. Nam Episcopos habere potestatem a iure abfolvendi ab heresi, nisi eadem Romana Sede ius admitteret, vel excoletam, vel excoletam non vocatur. Porro Tridentinum non ademit, sed permittit ex parte Episcoporum facultatem abfolvendi ab heresi occultam: ergo, nisi hoc derogata potestas per verba expressa auferatur, non videtur legitime islern posse, si dum ablatum esse per participationem universalem Alexandri VII. videlicet a Pileto, Bulla Genar, inquit a. 60. Fallentes, *nonnulli* solum reprobis casibus nonnulli potestatem, sed etiam omnino: Gratiosus affertur. Immo quia Bulla *interdictissima* inquit, non dicitur distinctionem remanere de casibus occultis, & publicis citate Bulla. Utique excoletum videtur legentes, reprimere, & impunitate, seu quomodolibet defendentes heresi hereticorum ex quavis causa publice, vel occulte, ut heresi persequantur, quibus nullis obstantibus Præterea quævis auctor

bulæ Conæ ignoretur, tamen longo tempore Tridentinum præcellit. Nam evulgari cepit, ut notat Toletus Lib. I. cap. xviii. tempore Gregori XI. S. Pius V. declaravit antiquam durabilem usque ad presentem usque non interit dicitur huiusmodi bullæ mutata. Ceterum Concilium Tridentinum post bellam Conæ declaravit Episcopos licitam officiale vere ab heresi occultam, & ab aliis ceteris occultis Sedi apostolicæ reservari. Nisi hoc potestas expressè Episcopis adiacetur, non videtur islern abita per aliamquam generalitatem. Hoc contra contrarietatem Palermi. Ceterum libris concessit fabricio: quæ in materia iurisdictionis certis et amplius. Interim respectu, & fuerunt Ordinum regulorum moderatores actioes opportunitate provisionem. Ipsi in processu clariorum participationem confirmationem & Sede, quæ contra præterea confirmantur in fidei iura ad abfolvendi non licet, non extraneas causas, & ceteris referatis.

DISSERTATIO II.

DE CENSURIS SIGILLATIM.

CAPUT I.

De excommunicatione majori, & minori, & minoris effectibus.

QUÆST. I. Quid, & quæ sit excommunicationis Resp. Excommunicationis ab antiquis, præterea S. Cyrillano *epist. xviii.* vocabatur *absolutio*, & excommunicationis *absolutio* appellabatur, potestatem quæ a communione temporis Christi sustinere debent. Excommunicationis dicitur *absolutio*, & quævis anathema & in bono, & in malo equis fidei posse. Communis tamen anathema per excommunicationem majori accipitur: immo maioris fere solennitate inter contra hereticos impofuit. Excommunicationis definitio communis est *refectio quæ quis ab ecclesiastica fidelium communione abstrahit.* In maiori, & minori tribuitur. Maior excommunicatio est *refectio quæ quis non modo a participatione sacramentalium, sed etiam a communione fidelium segregat.* Minor vero dicitur *refectio quæ quis segregat participatione sacramentalium tantum.*

H Different inter excommunicationem maiorem & minorem patet ex diversis eius descriptione. Excommunicatio maior privat

honorem civitatis bonis quæ subsistent Ecclesiæ iurisdictionem, minime vero bonis civitatis iurisdictionem, quo supra iurisdictionem Ecclesiæ sunt. Quare si excommunicatus sit in potestate, non sunt membris eiusdem corpori respectu communis. Boni ecclesiastici, quibus excommunicatio privatur, de quibus tenentur sunt: Alii sunt civiles, quæ possunt bonorum societatem, ut cohabitatio, iurisdictionem, collegia &c. Alii sunt spiritualia, & cetera, quæ limitis suo in genere dicitur. Alii sunt exteriora, ut ecclesiastica sepultura, interventus ad divina officia celebranda. Alii sunt partim exteriora, partim interiora, quæ vocantur mixta, ut participatio in sacramentis, iuris iurisdictionis, communicatio in gratia communibus &c. horum omnium bonorum participatione excommunicatus privatur.

III. Quæst. II. Quænam sint effectus excommunicationis majoris? Resp. Excoletam maioris tribuitur. 1. Privatio iurisdictionis Ecclesiæ. 2. Privatio & ablatio sacramentorum. 3. Privatio rerum sacratarum. 4. Inhabilitas ad Ordines suscipiendos, & eorumdem alium. 5. Privatio iurisdictionis ecclesiasticæ. 6. Inhabilitas ad exercendos actus legitimos in iudicio. 7. Inhabilitas ad conse-

ren-

cranda beneficia ecclesiastica. 8. ad eadem obtinenda, etiamque fructus incapacitas. 9. inhabilitas ad obtinendum recipiendum seu privilegiatum, scilicet privato communionis civilis & forensis cum quibus fidelibus.

IV. Hoc effectus non parit excommunicatio, si sit iniusta, & invalida, quando constat publicè esse nullam: tunc enim excommunicatus potest se genere si finis esset iustus, tunc in foro externo, quam interno: quia si publice constat excommunicationem esse nullam, omne scandalum cessat. Ita autem sententia dicitur iniusta, & nullaque facta a iudice non habente iurisdictionem, aut eam legitime habentem, si letari non servato iure ordine substantia, vel sine causa. Si dicitur, aut excommunicatio sit nec ne valida, occurrunt præterea parte rationis probabile, ut ex. si illi supra collat. præterea et excommunicatio, aliquo Clerico sic excommunicatus, exercens sacros Ordines, incurrit irregularitatem. Cum excommunicatio loqui, coactione civiliter, mandare, videre &c. non separatur peccatum mortale, contemptu sacrali. Communicatio vero cum ceteris in rebus facta, si sit vitanda, est peccatum mortale.

V. Quæst. III. Quænam dicuntur excommunicationes, & vitanda? Resp. In constitutione Concilii Constantiensis, causæ iuriam est. *Ab vitanda fraudata*, quam approbat Martinus V. illi demerit dicitur vitanda, qui nominatum excommunicat, & denuntiat, vel notum per fidem Clerici sunt: actus omnes sunt tolerati. S. Antonino, qui etiam tempore laudis Concilii vixit, *III. Part. tit. vi. cap. vii.* decretum edidit a Martino V. referri, & ab omnibus suscipiunt. Nec obstat quod postea Concilium Basiliense restituerit eorum officium Concilii Constantiensis, & Martinus V. declaravit omnes notorie excommunicatos esse vitandos: quoniam decretum Concilii Basiliensis factum est post schisma, ut testatur Cardinalis Turresemera, qui hinc Concilio interfect. Preterea consuetudine contra hoc decretum abrogatum est, & approbatum illud Martinus V.

VI. Quæst. IV. Quænam dicuntur minores excommunicationes, ut notari debent? Resp. Duo requiruntur ut quis dicitur nominatus excommunicatus vitandus. Primum, quod in excommunicatione nomen exprimatur personæ excommunicatæ, & talibus iudicis delinquantur, ut obsequio postea a quibuslibet aliis personis eadem nomen insignita. Aliam, quod publice declaratur, tunc est vitanda

communicatio: que declaratio, & nuntiatio in publico loco fieri debet, aut inter Milliarum solemnium, aut inter chartam loco publico inter locorum divergentiam. Antiquitus excommunicatus denuntiat talis, & denunciatus est, ut debeat, dantell a iure excommunicatus, nisi desistat sit publicum & notum. Qui declaratus est in publico excommunicatus, si intra terminum communis legitime appellat, potest se perire ut tolerari: quia appellatio legitima suspendit effectum. Quæ iura aliquis denuntiat, & publicatus est, apponitur res criminalis, pars iurisdic. cui anexa est excommunicatio, nisi expressè denotarietur tunc esse excommunicatum, non est iura prohibentium sententiam vitandam. Quoniam denunciatio criminis annexa est excommunicatio, non est denunciatio excommunicatio, nec ad legitime firmatur. Decretum enim Constantiensis animarum favorem latum, si illa in iusta intelligendum est.

VII. Quæst. V. Quænam dicuntur publicæ, & vitanda? Resp. In constitutione Concilii Constantiensis legitur notetur iustitæ, & iudic. Nomen iustitæ notetur iustitæ, & iudic. Disputant Auctores, num casus publicatus in uno loco, & denunciatus, vel notus per fidem Clerici, in vitandis alio in loco, ubi secreta & excommunicatio. Videtur probabilius opinio admissa. Excommunicatus tamen ipsi, licet tolerati, non possunt communicari in divinis, vel hanciam cum aliis: quia id expresse prohibetur in citata constitutione Constantiensis his verbis. *Publica tamen ipsos excommunicatos suspenser, ut iudicentur, nec prohibent non succedunt in aliquo selecto, nec quomodolibet se segregari.* Hæc itaque constitutio est in beneficium, non excoletam in potestate, vel fidelium. Quævis dies possunt in potestate, cum excommunicatus, etiam præterea necessarium, cum excommunicatus tolerati. Et in casu necessitatis, vel utilitatis etiam in divinis. Diffident vero Auctores, an, subacta necessitate, vel specialiter utilitate, possent iudicari potestatem in excommunicatis iudicari celebrari, sed admissibile, sacramento, & sicut restitit distincta solita. Plures, & graviter Auctores, ut Bonaventura, Suarez, Valentia, & alii, admissant, nisi potestatem, non contra preceptum ecclesiæ, sed contra caritatem, & religionem. Negant Sanchez, Christophorus, Diana, & alii, nisi quæ sitatis, & sequatur Salmo in iudic. cap. II. h. 2. Sed potestatem probabilior est.

VIII. Quæst. VI. Quænam dicuntur excommuni-

271

ter, five tolerat, five vitandam, obmissis
formata ? Resp. Primum excommunicatio
 fit maior, de qua in prelois loquimur, ef-
 fectus est privatio administrationis sacramen-
 torum. Quare peccat mortaliter excommuni-
 catus, si administrat, si celebrat &c. Non
 bene tamen inferri, irregulari esse omnia sa-
 cramenta que obmittuntur, sed valida esse
 communicat. Auctor docet, excepto si in
 excommunicato peccato, quod tunc nullum est
 excommunicatio vitandam administratum. Quo-
 re fideles qui huic excommunicato vitando
 continentur, etiam cum ignorant, repetere
 confessionem debent, & si sciant hoc sa-
 cramentum administrare, & non valida esse
 periculo peccant. In solo mortali
 periculo validum est sacramentum peccatis
 administratum ab excommunicato vitando.
 Extra vero necessitate casus, nullus excom-
 municatum sine vitando, five tolerato, ad-
 ministrare licite aliquid sacramentum potest.
 Urgente necessitate excommunicatus etiam
 vitandus potest baptismum administrare, si
 deest minister idoneus, & per se in morte
 periculo. Si necesse sit sacramentum in
 morte periculo ab excommunicato vitando
 ingerere laicum, aut occurrere periculo
 huius, sub interventione, nisi nullo modo
 suspensum, sacramentum esse. Plures etiam
 vitandos, excommunicatum vitandum in ex-
 tremo mortis periculo administrare. Eadem
 licite potest, dummodo sit, aut contra-
 re in gratiam rebus per veram contri-
 tionem, si neque ab excommunicatione abso-
 lutionem obtinet. Alii negant, quia sacra-
 mentum Ecclesiæ non nisi necessitate ne-
 gote necessitate precepti dicitur, quando ad-
 ministratur auctor negat.

IX. Requæ sacramenta etiam in periculo
 mortis administrare non possunt excommuni-
 catus vitandus, communicat Auctor docet.
 Matrimonio tamen adhibere in hoc peri-
 culo posse defendunt ad consensum hono-
 rum, que a viro cognita fuisset, & ad si-
 non legitime consentientes, si nullus Sacerdos
 adesset, nisi Parochus excommunicatus. Do-
 cent tamen, Sacramentum excommunicationem
 posse licite admittisse sacramenta ad con-
 traria gravissima incommoda, nisi eadem ad-
 ministrare, si tamen ad gratia esse constitu-
 tur: quia precepta Ecclesiæ non obligant cum
 gravissimo incommodo, subdito contentio, &
 scandalo vel nisi in extremum nullum effi-
 cetur, ut recipi nullum essent sacramentum
 peccatis. deest illi minister, & præ-
 dispositione cogunt illi administrare. In hoc
 casu mortem potius subire debet quam la-

cramentum profanum. Docent etiam aliqui,
 quod excommunicatus demeritaciam sum-
 to, vel necesse Clerico percussor potest in
 alio loco, ubi est oculum, ad vitandam
 infamiam, quam ex ommissione administrati-
 onis contraheret, administrare sacramenta; si
 tamen esset in gratia, & non possit abso-
 lutionem obtinere. Eadem sententia habet
 nem non probe. Nam in ipso quod in
 excommunicato vitando, amittit ad hunc
 famam, five in hoc, five in alio loco. Ali-
 qui scilicet viderentur potest ecclesiæ.

X. Quæst. VII. An excommunicatus vitando
 possit se quibus, & licite sacramenta admini-
 strare? Resp. Admittit Sacerdotem admissio, ut
 quæstio illa, quæstio etiam, præter penitentiam.
 Quia quando est toleratus, ad dicto Con-
 cilio Constantiensis non amittit per se ad-
 ministrandi sacramenta in vitandam infamiam,
 quando ad id totus est. Immo ad-
 dunt, posse valide ipsum sacramentum pen-
 tentiam administrare, quæ tamen non est de-
 clarata, sed per se, in ipso, & non
 data constitutione Constantiensis. Quia ius-
 tum, hoc sacramentum licite administrari
 potest, dummodo sit peccatum, & sic vitan-
 dum non se tenet, & si in gratia, & admini-
 stratio cadat in utilitatem penitentis. Sed
 hæc distinctio conditionem requirit, ut sus-
 pensio, quæ per se, in ipso, & non
 habet ipsam alterius Confessio, a qua
 que bene absolvi potest, licitatem habet
 eundem in Confessionem excommunicati-
 onem toleratum. Nec valet, hæc Confes-
 sionem obligari ad obtinendam absolutionem
 ab excommunicato, antequam absolvi sit
 sacramentum. Hoc vitans, nisi non probe
 non. Nec iudicari bene suspensum hunc po-
 tentem, qui habet copiam Confessio, a qua
 possit per se bene absolvi, & infra, vellet
 quosdam excommunicato, quantum vitando.

XI. Sacerdos excommunicatus toleratus de
 se, si requiritur populo, & de illa illa Sa-
 cerdotis, populo quod in gratia, potest
 licite administrare, si in gratia, & non probe
 est, excommunicatus toleratus, in
 Caltophala, potest Sacerdotem excommuni-
 cationem toleratum de se, celebrare, etiam
 non petat: quia prædictum populum potest
 sacrificium in die festo, quo intelligitur
 dicitur dicitur Auctor, nisi vide laudum
 dicitur in populo ignorante privilegium Con-
 stantiensis. Verum absolute nisi peccatum
 est, excommunicatus toleratum celebrare li-
 cito non potest, nisi in necessitate.

XII. Quæst. VIII. Quomodo peccat incurrit
 excommunicatus, qui illicitè sacramenta admini-
 strat?

missi? Resp. Communis sententia docet,
 excommunicatum, five vitandum, five non
 vitandum, incurrit irregularitatem, si illice-
 te administrat sacramenta, a quorum admini-
 stratio exigit sui ordinis executionem. Aliqui
 contendunt, hæc irregularitatem non incurrit
 excommunicatum vitandum, invalidè ad-
 ministrans sacramentum peccatis. Sed
 bene opinio communiter tenetur ut falsa;
 cum vel ipse excommunicatus toleratus ire-
 gularitatem incurrit, si illice administrat.
 Quod ab excommunicato vitando abique gravi
 necessitate sacramenta recipi, peccat mortaliter,
 ut contra sententur.

XIII. Quæst. IX. An excommunicatus susci-
 pere licite aliquando sacramenta valet? Resp.
 Secundas excommunicationis effectus est pri-
 vatio tam activa, tam passiva participandi sa-
 cramentorum. Quare absolute loquendo pec-
 catur mortaliter, qui excommunicatus, five toleratus,
 five vitandus, recipiat aliquod sacra-
 mentum. Casus tamen occurrere interdum
 possunt in quibus valide & licite recipere sa-
 cramenta excommunicati valet. Casus isti
 sunt ignorantia, vel inadvertentia invincibili
 excommunicationis, necessitate scandalum, in-
 famiam, aliunde grave incommodum declinandi.
 In his casibus suscipi sacramenta ab
 excommunicato sine tolerato, five vitando
 potest, communis sententia admittit, dummo-
 do valide administrantur, & non suscipi-
 untur in contemptum Ecclesiæ. Et primum,
 quod sit sacramenta, præter penitentiam,
 ab excommunicato suscipi, immo etiam ad-
 ministrari, ut dictum est, licet valide, patet:
 quia dicitur legitima materia, & forma sacra-
 menti constant, valida facta. Disputatur nam-
 que de factum peccatis, immo etiam de
 suscipiatur ab excommunicato ignorante
 suam excommunicationem, aut et vitandam
 vel incommodum. Patres defendunt, in aliis
 excommunicatum hoc sacramentum suscipere.
 Communiter tamen sententia sustinet, valide
 toleratum, recipere hoc sacramentum, quan-
 do cum ignorantia involuntaria, & facti,
 & eorum debita dispositione ad illud accessit.
 Nam Constatius valide, & licite illud ad-
 ministrat, cum in conscientia habet: neque
 enim excommunicatio peccatis valet a Con-
 stantio illud suscipi, cum ignorantia involuntaria
 excommunicationem habet. Idem dicitur,
 quando vitandus est error, detestatur:
 quia Ecclesiæ precepta non obligant cum
 gravissimo incommodo. Qui extra hæc ne-
 cessitates, Tom. 2,

cessitatis casum excommunicatus vitandus mi-
 nistrat sacramenta, peccat mortaliter, &
 incurrit excommunicationem minorem. Immo,
 si elicit excommunicatus per sententiam
 particulari a Papa, incurrit excommuni-
 cationem maiorem reservatam Pontifici
 nisi aliqua urgent necessitas, aut ignorantia
 excuset.

XIV. Quæst. X. Quæ debent excommuni-
 catis inferri totius excommunicationis effectus?
 Resp. Tertius excommunicationis effectus est
 privatio vitandam, necesse celebrandi divini
 officii, & in illis officiis. Notant autem
 divinum officium intelligitur communis la-
 tæ antiquorum que ab Ecclesiæ publico sunt,
 ut Missam celebrari, inter canonice, si-
 mulicite consecrationes, similesque cere-
 monie, censuræ, Excommunicationem, dum ad in-
 firmos deferant. Excommunicationem, dum ad in-
 firmos deferant. Communicati possunt, adire
 communicati possunt, adire excommunicati
 ingredi, & in orate. Non modo possunt, ve-
 rum etiam tenent orare, præter debita per-
 solvere, hanc canonice, & Clerici in sacris
 conditioni sunt, recitare: aliquo commodum
 ex iniquitate peccatis. Neque tamen
 in recitandis horum formam adhibere abique
 veniali culpa, rationabili causa laborata. Quare
 excommunicatus, five toleratus, & non
 vitandus, necesse Missam adire, & missam
 non celebrare: immo vitandus si inter-
 dicit, incommodum est ut recedat: & si illud
 non recedat, neque missam excommunicatum
 incurrit. Quando expulsi non potest, fideles
 recedere debent, nisi non illo communi-
 catus. Si Sacerdos canonem non habet per
 Missam intendere, & omittit debet. Si
 vero canonem incipit, debet cum mini-
 strato solo Missam persequi usque ad collectam
 satisfactionis, & reliquis omittit, ut in Sa-
 cramentis, si in hoc locum adit, eodem perire.
 Si tamen excommunicatus, necesse vitandus
 non mortaliter in templo est, necesse vitandus
 necesse non causa addendi Missam, aut dicitur
 officium, tunc non esse vitandum Auctores
 docent.

XV. Requæ excommunicatus manet in eorum
 effectus per annum omnibus iustis, fidei, &
 orationibus que nominis Ecclesiæ offeruntur.
 Et peccatur uti mortali Ecclesiæ offeruntur
 communicato prædicta officia. Dies Pariter
 ab Ecclesiæ excipitur, in quo pro hereticis
 schismaticis &c. publice recitari solent.
 Plures Theologi continentur, facticia, iustitia,
 & communes preces offerri pro excom-
 muni-

municatis qui sunt in gratia, posse. Verum probabilior sententia negat, utque dum non absolvantur. Immo vix potest esse in gratia, si cum possit, absolvi non sudes; & plus vix minus peccat pro maiori aut minori negligetia in procuranda absolutione. Quare verum iudicio sententiam nequeant ostendenda prædicitæ suffragia esse pro excommunicationis, autque ipsam absolutionem a cœnari obtinendam; etiam si interdum contingant esse esse in gratia constitutos. Orantem tamen private, & suffragia particularia offerri pro excommunicatis etiam vitandis possunt; ut in *P. dist. 12. quest. 1. artic. 4. S. Thomas docet; quoniam hoc non est communicatio in spiritualibus, sed officia misericordie, & caritative spiritualia. Immo dicitur Sacerdos in Memento Missæ potest ut persona privata orare pro excommunicatis. Licet enim in hoc sacrificio gerat personam Christi, & Ecclesie, non propterea personam privatam vitanda.*

XVI. Pro excommunicatis toleratis, ut pro publicis hereticis in Germania, in Anglia &c. neque prius Theologi offerri posse sacrificia, & communia Ecclesie suffragia, & orationes eisdem nomine. Sed præsertim adfirmant. Utraque sententia sua non levis fundamenta habet. Quænam sit probabilior, ignoro. Nec interest, tamen controversiam esse veris disceptare, cum vera decisa ab Ecclesia persistat.

XVII. Quest. XI. *Peccat ne excommunicatus non audiendo Sacram in die festo, aut si non confiteri, & communicare in die Pentecostæ?* Respond. Quilibet excommunicatus vi quarti effectus excommunicationis veritatem ubi communicare cum aliis in divinis officiis. Ad populum autem qui situm respondent Salmandicenses numer. 72. peccare hoc mortaliter, si sua culpa non contrahat absolutionem, & hoc animo intendat se eximere ab obligatione servandi dicta præcepta. Si vero non hoc animo id intendat, sed aliis rationibus non absolvat, licet sit negligens in obtemperanda absolutione, non peccat violando Sacram in die festo; quia Ecclesia solum obligat non impositis; nec tenetur ut vi illius præcepti, ulterius impedimentum. Hoc idem defendit etiam P. V. *quaest. 14. art. 3. numer. 6. cum aliis. Opinionem hanc falli rem repeto quantum ad ultimum partem. Quoniam Christiani eodem præcepto quo obligantur audire Missam, tenentur etiam invenire, quoad potest, impedimenta que retinebant ad obtemperantiam eisdem. Immo*

lex universalis obstringit quovismode ut optent reddant ad præceptum. Ecclesia servanda. Ut ille qui quod opposuit ibidem Salmandicenses de detentis in carcere, & infirmitate laborantibus. Quoniam illi impositum fuit ut præceptum servandum. Affirmant vero citati Auctores peccare mortaliter excommunicationem qui in Paucitate non confiteri, & non communicare; nec excoli. I. Henricusque: quia præceptum illud magis vim habet. A præceptum quaque excolendi dicitur dominicum dicitur esse, quævis determinatio huius aut illius culpe ab Ecclesia præderbitur.

XVIII. Quest. XII. *Quid de quibus excommunicatus effectus dicendum?* Respond. Quatuor excommunicationis effectus privat excommunicatio legitur in loco sacro. Nominem loci facti intelliguntur tampla; excommunicatio, claustra, & alia loca deputata ad divina officia celebranda, & ad canonicum divinum. Hoc tamen intelligitur de excommunicatis vitandis, quibusdum communicari nequit. Si excommunicatus vitandus lapsus fuerit in loco sacro, & ab aliis videtur se verum possit, extrahendus est, & foras possidendus; & locus sacro solemniter aspergendus purgandus a macula contracta. Excommunicatus enim vitandus omni honore ecclesiastico privatur, qui in fidelibus lepeledis adhiberi licet. Nec Clerici pro excommunicatis lepeledis recipientes vales. Qui enim modi excommunicatos vitandos suscipiunt propter manus iusta, omnes incurunt excommunicationem maiorem. Nem hanc eandem excommunicationem incurunt qui excommunicatos vitandos constant ad sepeliantur, non nisi est Theologorum sententia. Alii adfirmant, alii negant. Omnes tamen concordant, licet ut minus incurunt excommunicationem minorem. Mandantes autem, & procurantes probabilibus incurunt excommunicationem maiorem. Sepelientes vero excommunicatos toleratos, etiam publicos hereticos, qui non sint postulant denuntiant, non incurunt excommunicationem, committunt Auctores docent: quia ex constitutione Concilii Constantiensis solum excommunicati denuntiant vitandi sunt. Qui vero lepeledis hereticum, per iudicium sententiam damnatum, contraheret maiorem excommunicationem.

XIX. Quest. XIII. *Quo usu interdictio ecclesiastica privat excommunicatus affectu ecclesie?* Respond. Ab omni usu ecclesiasticæ interdictio privatur excommunicatus, sive toleratus, sive vitandus, utpote præfixis a corpore Ecclesie. Peculiariter

tamen difficultas est de excommunicato tolerato. Nam si hic a paribus expulsetur, & sic, & valide potest exercere actus interdictio, ut eligere; præsertim, conferre beneficia, ut facultatem quam concessit Martin V. præter fidelibus communicandi cum excommunicato tolerato. Si vero fideles diligenter solent excommunicatum toleratum, tunc nullus laicus debet illum admittere. Dantes vero exceptionem intra oculo diei, ut mandant Auctores docent, debent ipse recipienti excommunicationis mandare.

XX. Quest. per jurisdictionem ecclesiasticam ab excommunicato vitando illicita & invalida sunt; nec subditi debent illi obedire; immo peccat eorum obtemperatio. Quare absolutio censuræ late & dispensatio, facultatis licet concessio ad sacramenta ministranda, & alia huiusmodi, que sunt actus interdictio ecclesiasticæ, quæ ab excommunicato vitando nulla continentur, exceptim, etiam summi Pontificis, que valida sunt, etiam ab excommunicatis facta, ad evitandum interdictio accusacionem, & alia plurima mala que Ecclesie incurrunt. Acta a iudice delegato sunt nulla; quando delegatus est excommunicatus vitandus. Si tamen delegatus excommunicatus possit inceptum iudicium, proque delegatus illud potest, quædam tamen de verum delegatus a delegato constituit; si enim cum delegato excommunicatus animi tribum efficeret, tunc etiam inceptum iudicium efficeret, ceterosque omnia iurisdictione in utroque, ut committunt Auctores docent. Quotiam tamen mortuo Episcopo, iudicium vixit generalis eundem ex parte; ita a illo lapsus, aut excommunicato, ceteris, quævis sit iudex, non numeratur; quia, inquam, accessionem sequitur naturam principalis.

XXI. Quest. XIV. *An electio si nulla ad quos excommunicatus vetulus censetur?* Respond. Omnes conveniunt electionem nullam esse, si ab ipso interdictio excommunicatus concelsio electio negatur. Si vero illar conditionum non sit notetiam, & electores aut ignorent excommunicationem, aut nequeant excommunicationem nocere, electionem tunc non esse abrogandam, omnes committunt fatentur. Dispartit vero Auctores, non quando suffragium est imperium, valida sit electio, si contentio, & licentibus, ceteris, electoribus, ipse excommunicatus vitandus sunt legitur suffragium. Alii negant, & alii adfirmant. Quænam sententia sit probabilior, ignoro, nisi pro nequeat canonis peripatit fuit. Et cum licet ad forum attineat, iudices rem

durant; & probata præcis postulanda est. Personarum ad beneficium, vel officium, facta a patrono Clerico excommunicato vitando, excoercent interdictio ecclesiasticam, iusta omnes nulla est; factam vero a patrono laico, vel a Clerico, non tribu dignitatis ecclesiasticæ, vel beneficii, sed tribu patrimonio, aut alio laico titulo, validam parum deficiunt, licet illicitam: quia talis presentatio non est actus perceptorum ecclesiasticæ. Adfirmant tamen interdictio non obstantem, eam admittit, nisi facta esset ab excommunicato tolerato; quia non tenetur communicare cum excommunicato.

XXII. Religatio beneficii facta ab excommunicato tolerato valida est, immo etiam facta & vitandus, dum fuerit simplex, & non in favorem alterius; quia non interdictio non est actus interdictio ecclesiasticæ, sed simplex beneficii cælio. Plures descendunt validam esse factam etiam in favorem alterius ab excommunicato vitando: quia non est locus interdictio, sed duntaxat perforce devotio. Verum ad Superiorem pertinet, si vellet, illam approbare. Quæ sunt ad excommunicatum vitandus ut persona privata, valida sunt, tamen illicita, si communicentur cum aliis. Quoniam tenentur duntaxat que procedunt a iurisdictione ecclesiasticæ, & excoercentur a persona publica. Quare valida sunt contracta a iudice, & conditionis, tamen dicitur. Testamentum tamen factum ab excommunicato propter hereditatem, aut propter pensionem Cardinale, nullum est ex cap. *Fidelis* de penit. in VI. Invalida quoque sunt instrumenta facta a tabellione excommunicato non tolerato. Similiter invalida sunt acta condendi facta inter profectionibus audientibus, & conscribentibus beneficii, nec officii dimissionibus, si fiat ab excommunicato vitando.

XXIII. Quest. XV. *Quæ inhibicionem interdictio excommunicatus vi septimi effectus excommunicatus?* Resp. Legit excommunicationis interdictio inhabiles sunt ad beneficia ecclesiastica. Quare presentatio, electio, postulatio, nominatio, collatio, imperio interdictio in favorem excommunicati nulla sunt. Porro tam eligentes, & presentantes, quam recipientes beneficium, sive quæ commutationis, sive religionis dicitur, peccant mortaliter; & præter excommunicationem inordinatam, quam conferentes beneficium excommunicato vitando incurunt, suspensionem non erunt contrahant collationis talis beneficii. Et licet que dicta sunt de excommunicato, extendunt

communiter ad suspensionem, interdictionem, & irregularem ipso facto fructibus privatur. Rursus excommunicatus ipso facto ab officio suspenditur: ergo etiam a fructibus percipiendis; cum fructus dicitur propter officium, non locus ad propter opus.

XXV. Altera sententia negat, quam defendunt ut prohibentem ipsi Salmanticensis *mon. 114.* & pro eadem citant Sanchez, Hortado, Vaiquez, Layman, Henriquez, Palumbo, Dianam, Gomich, Casidiano, Bonaccian, Avilam, Antonium a Spiritu Sancto. Hinc est notanda opinioem ut prohibentem non defendit Turmus *trist. de cens. par. 6. sec. 5. quæst. 14.* Quia poena tam gravis, inquit Turmus cum aliis, non est imponenda, nisi cum expressa sit in iure: atqui nullibi expressa in iure est hęc fructuum privatio. In adducto pro privatione textu verbum illud *fructibus* potius indicat, subdit *turnely* post Salmanticensis, interpretationem qua fiat ab homine, quam que ipso iure inducitur; aut saltem tam de illa, quam de illa intelligi potest iuxta interrogationem factam Ponsacii. Interrogatio autem erat, an ipse iudex post appellationem Clericam relictus sint privare. Ergo respondit est, quod possit enim private, non quod ipso iure privatus sit. Accedit consuetudo Galie, & Hispaniarum, non excommunicatis ante iudicis sententiam fructus percipiunt.

XXVI. Quod iudex in his duas contrarietas sententias profertur. Agra hec est indicat. Si quis lentio, sincere erravit non habet, dicam mihi negotium sceleris maxime opam excommunicationem. Operandam est ut excommunicationem ministracionem ad maturum examen Superiores revocent, et in eum parvam numeram illas sollicitudinem quoniam illorum sapientia magis contentum indicat. Illud mihi certum est, preceptorum multitudine habet fore idemem ad hominum multitudine coequantiam. Annuadvertit S. Augustinus *epist. cxviii.* ad lanuarium: *Quoniam vestrum velum Christianis, sicut ipse in Evangelio loquitur, Levi ego non habuisti, et fortis levi. Quis loquitur non potest, sed potestatem per se habuisti, sed potestatem non potestis habere.* Eius *epist. cxx.* ad eundem lanuarium quorundam Ecclesiarum precepta referenda iugiter. *Sine ulla dubitatione, inquit, restantia existimo. Quoniam enim usque hoc inveniri possit, quomodo contra solam sint, ipsam tantum religionem, quam paucissimi & non*

XXVII. Quæst. XVII. *Utrum excommunicatus amittat & fructus, & beneficium?* Olayus effectus excommunicationis privat excommunicatum non beneficiis, sed fructibus tantum, a tempore quo facta excommunicatio, sive vitandis, iure tolerans. Et nomine fructuum beneficii intelliguntur omnes redditus, pensiones, & distributiones, minime vero parochiam. Dissident Auctores, non excommunicatum tenentur reddere fructus, sed non post iudicis sententiam. Gravissimum difficultatem hanc vocat Salmanticensis *trist. 2. cap. 127. punct. 10. num. 112.* Id convenit penes omnes, excommunicationem qui neque per se, neque per aliam manum suam, & officium exercet, iure nature nullum fructuum ratione cessat percipiendi, privatum esse. Eligatur, non quando vel per se, vel per aliam manum suam implet, sed iam fructibus privatus sit ante iudicis sententiam.

XXV. Prima sententia adfirmat, quam defendunt Suarez *disp. xxi. sect. 2. num. 4. & segg.* Covarruvias *lib. III. var. cap. xlii.* Villosius *tom. I. tract. xii. cap. 1. num. 129.* Corneus *de re. 2. de dub. natum. q. 1. de serv. de cens. lib. 1. cap. 1. num. 24. & 25.* Loand. *trist. 2. disp. 12. quæst. xxviii.* Aretius *lib. II. disp. xl. cap. 112.* Hanc sententiam ratio eruit ex cap. *Passialis 1212.* & verum de appellationibus, ubi licet habetur, illi precentis ecclesiasticis merito subtrahuntur in ecclesia communicatio derogatur

substanti celeberrimum sacrosancti, miseratione Dei esse liberata voluit, servilibus servitutibus privatur; ut telephorus sit conditus Iudicium, qui etiam si tempus libertatis non agnovisset, legalibus tamen factis, non hominibus propriis subiaceret. Sed Ecclesia Dei iuror multam potestatem, multaque excommunicatione, multa videtur, sed tamen quod sicut contra solam, vel bonam civem, non approbat, non tunc, nec foret.

XXVIII. Censurarum numerus adeo extenditur, ut insignis & magna volumina de eisdem ediderint Theologi plures. Omnes exhorat, arguetque, et declaranturque oblationibus, quod obtinet, ac si in arbitrio Theologorum constitutum esset talia definire. Operandam, repeto, esset ut Superiores ipsi, quorum interest, negotium illud tractandum alioquin. Preceptorum multitudine iudicis graviter, & iniquis offendit in iure. Censurarum paucitas ad Evangelicam institutionem, & executionem leniter expedire esset, ut inebillitatis mori videtur. Ceterum apte a me inhiat tanta, ut quidem hac in re decidere velim. Hęc demittat delibavi ad verum eum qui a Theologi levamen & praesidium possunt, quo a reo censuris liberentur. Superius, quorum est ius & fore, non Theologi sint applicationem porrigent, Theologorum officium est levan obviantiam promovere, & executionem inculcare, non vanis commentis leges eludere, & laxis operationibus extenuare.

XXIX. Quare, ad hoc qui dixi, confirmet, ex duobus recentibus opinionibus primam iudicis probabiliorum. Eorum? Quia, admitta causa, necessario admitteudas effectus est Excommunicatio conceditur, ergo concedi effectus debet. Ante iudicis sententiam fructuum perceptione privatur. Plana & obvia mihi haec sunt.

XXX. Opiniois negantis hanc fructuum privationem ante iudicis sententiam, argumentum expendamus. Poena tam gravis, ait Turmely, immo gravissima, adduct Salmanticensis *no. 114.* non est imponenda ante iudicis sententiam, nisi expressa sit in iure. Ecclesia quædam poena maior, leparatio ab Ecclesie communione, an privato fructuum? Quid hiis? Plene, ne cruceam facti quæ fructuum communione? Poenam gravissimam vocat fructuum privationem, quia gravissimam felicitatem humanæ cupiditatis tribulus illos retinere. Ceterum si hęc fructuum privatio ad evangelicæ legis amissionem revocetur, si cum privatione comparetur com-

munione Ecclesie, nec poena nocere meretur. Concedat lenitatis Theologi, excommunicationem, omnium poenam gravissimam, Beneficium incurere ante iudicis sententiam. Concedat formal privationem fructuum beneficii esse esse, cum excommunicatione. Ergo concedat necesse est, ante sententiam iudicis fructibus beneficii privatum esse Beneficium. Hęc omnia naturali confectione libi succedunt. Non est, inquit, expressum in iure, tamen poena contrahi ante sententiam iudicis. Finge nihil expressum in iure esse, tunc fructuum privationem solum post iudicis sententiam, si vult, nobisque constet de hac lita voluntate, diligente prosum poenam maiorem, & suspensionem leucam minorem. Ad ipi adversarij sententia, nihil de hoc expridum in iure esse. Ergo latendum est id quod natura excommunicationis, nempe excommunicationis contrahi ante sententiam iudicis succedere effectum, nempe fructuum privationem.

XXXI. Ad concoluendum, quam oportet, respondeo, si contentudo ista prædita licet veræ concluduntur dubius, eidem standum esse. At videndum non corruptelam concluduntur larræ obtegatur. Ceterum ne ex multitudine censurarum anxi arripatur cunctis vanis commentis censuras omnes. Mergentia est exale servandas leges esse: si multe videntur, supplicandum pro dnuacione. Ad Theologos, ut dixi, non attinet vel dimittere leges, vel easdem arbitrarij interpretantur in nihilum redire.

XXXII. Quæst. XVII. *Quid sit excommunicatio forensis & civilis?* Resp. Non est effectus excommunicationis est privato communicatione forensis, sed excommunicatus nequit illos iudex, adlor, advocatus, testis, tabularis, procurator in foro. Si tamen toleratus sit, possit etiam clientem defendere, dummodo non repellatur, sicuti repelli potest.

XXXIII. Quæst. XVII. *Quid sit excommunicatio forensis & civilis?* Resp. Non est effectus excommunicationis est privato communicatione forensis, sed excommunicatus nequit illos iudex, adlor, advocatus, testis, tabularis, procurator in foro. Si tamen toleratus sit, possit etiam clientem defendere, dummodo non repellatur, sicuti repelli potest.

de eisdem excommunicatione conflet, Valida sunt iudicia fori, in quo actor, terti, vel tabellio est excommunicatus toleratus, si vero vitandus sit, etiam iudex laicus foris, irrita sunt ad ea omnia talia fori, ut communi sententia docet. Talem iudicium, et iudicium si admittatur a iudice, validum est. Citari tamen, & rem agere in iudicio excommunicatus potest: quia hoc iudicium, non favorem redoleat. Debet tamen per procuratorem, si potest, hoc agere, non per seipsum, nisi prope fuerit.

XXXIII. De iure excommunicationis maioris effectus est privatio civilis communicationis politice per modum commercii, vel societatis, nisi necessitas excuset, aut nisi excommunicatus sit requisitus. Communicatio tamen hac civilis politice humanique commercii, habito fœderis, vel contemptu, non est mortaliter mortalis, sed venialis, cum infidelibus vero communicare nullam est peccatum. Qui vero communicat cum excommunicato vitando in civilibus, ob peccatum materie peccant venialiter, in sacro mortaliter. Fideles vero qui communicant cum tolerato, nullam culpam committunt, ob privilegium Concilii Constantiensis. Frequens tamen communicatio cum excommunicato vitando etiam in civilibus iuxta prohibitionem sententiam mortalitatis est, si sit mortaliter continuata.

XXXIV. Qui communicat cum excommunicato vitando, incurrit penam excommunicationis politice, si communicatio sit in civilibus, siue in sacris. Auctores tamen accipiunt tres casus, in quibus ob hanc communicationem incurrit excommunicatio maior. I. Est, quando excommunicatus est a Papa per sententiam singularem, & nominationem. Tunc enim qui scient cum tali communicat, incurrit excommunicationem mortalem ipsi Papæ referentiam, si tamen sit Clericus, & ipse libereque communicet in divinis. II. Quando excommunicatio lata est contra peccatum. Tunc enim qui communicat, tandem incurrit excommunicationem quæ stricte est excommunicatus. Ab hac excommunicatione solum absolvi potest communicans ab eo a quo absolvi vult ille communicatus. Ut tamen hanc excommunicationem incurrit communicans, debet specialiter moneri tunc, vel una æquivalente, adnotatione. III. Quando qui communicat in *crimine criminis*, seu in eo crimine ob quod quis excommunicatus est, præsens ei consilium, auxilium, favorem &c.

XXXV. Quæd. XVIII. *Quo sensu casus in quibus non licet fidelibus cum excommunicato communicare?* Resp. Quinq; narrantur Auctores his verbis comprehensio.

Si pro delicto excommunicatus quis fuerit, et, certe, velle communicare, necesse est optare.
Per se intelligitur veritas omnia communicatio per verba, signa, status, epistolam, amplexus, nuntios &c. Nequeunt excommunicati epistolæ legi, aliorumque munerum recipi, Orare prohibet ne cum excommunicato fideles preces, suffragia, sacrificia habeant, ut possint, & neque tunc eidem privatum erunt. Essent vero preces pro infidelibus privatis passim. Velle prohibet omnem salutationem humanam de causa, non amaro illam corporeis, ut iudicis, *Deus te conservet, illuminetque.* Alia particula *omnino* prohibet cohabitationem, cooperationem, consilium in quocumque negotio, sedere, ambulare simul, omnesque commercium. *Morsus* verat excommunicationem in cibo, potu, convivis una assidue sedere &c.

XXXVI. Quæd. XIX. *In quibus casibus licitum est fidelibus communicare cum excommunicato?* Resp. Plures sunt casus in quibus licet illi communicatio cum excommunicato vitando. Hoc nominat in *Suppl. p. xxxviii. art. 1. S. Thomas*, & committit hoc verba exprimitur.

Orbis, lex, humilis, res ignota, necesse.
In prima particula *nisi* intelligunt Auctores omnem utilitatem spirituales, vel temporales, veram, & non falsam, si excommunicatus sit, siue excommunicatus mortali, siue excommunicatus temporali, siue excommunicatus cum eodem. Quæ re omnia que conferunt ad ipsam excommunicati conversionem, agere fideles valent, atque adeo solum, alioquin per litteras, laborem, revereri, & cetera similia, que prædictis non inferiunt. Licet excommunicato consilium capere, auxilium implorare, & operi a fidelibus ad vitandum grave damnam, & intractabilem rem temporalem, si illa communicatione interpretationem, matrimonium significat, vi cuius potest ad excommunicato debitum uxoris potest, & in ceteris etiam communicate, ut in domo resideat, & aliis domesticis negotiis, exceptis rebus sacris. Et hoc intelligitur, etiam ambo essent excommunicati. Ut tamen in hoc casu in quo matrimonium excommunicati contraxerint, tunc vni privilegium non tuerentur communicationis; neque si excommunicatio lata esset matrimonii causa; immo tunc vi excommunicationis separari deberent. Similiter a communicatione excluditur, dum sunt divorci-

foendi. Excipitur quoque casus hæresis ob generale periculum seditionis.

XXXVII. *Humilis.* Vi huius particule filii legitimi, adoptivi, illegitimi, nepotes, propinquos, & in gradibus recte æthes, ut mater, mariti, privigii, & proxima munio communicare, & populi cum tutioribus possunt. Excluditur tamen emancipati. Similiter servi, & ancille obtempere dominis, Religiosi cum proprio Prælato excommunicato communicare valent. Nequeunt tamen servi, vel ancille suas locare operas excommunicati, nisi necessitas urgeat. Si post locatas operas excommunicatus, non rescipere recedere, si iungantur illis detrimenta notabilia. Excommunicatus periculo detrimenti, abire debent: quia tunc nulla esset necessitas permanendi; & ut hinc domini occasione respiciendi parerentur. Facilitatem communicandi cum parentibus, & dominis concessam illis, & servis existant etiam personali ad communicandum in sacris. *Res ignota.* Hæc particula significat ignorantiam invincibilem, vel inadvertentiam iuris, & facti. Necessè indicat gravem aliquam necessitatem, siue temporalem, siue spirituales, siue excommunicatus, siue excommunicatus, aut alterius tertii personæ.

XXXVIII. Quæd. XX. *Quid si excommunicatus minor, & quoniam illius effectus?* Resp. Excommunicatio minor est *cessura ecclesiastica personæ passiva sacramentorum receptio.* Et hæc privatio sacramentorum est præcipuus huius excommunicationis effectus. Quære mortaliter peccat qui hæc excommunicatio iniret aliquod sacramentum, si non ad illa administrat sacramentorum. Distincte vero Theologi, non peccat qui hæc censura iniret sacramenta dominici. Alii docent peccare mortaliter: alii negant peccare mortaliter, sed venialiter tantum delinquere solum. Veram plures alii negant peccare nequidem venialiter: quia illi excommunicatio solum prohibent, & intractabilem rem temporalem, si illa communicatione non ad illa administrat sacramentorum. Distincte illi hanc eximere etiam a peccato veniali, omnes tamen adhibent peccare mortaliter, si celebret, quia cum recipit sacramentum.

XXXIX. *Aliter effectus excommunicati celes- tianæ et privatio electionis passivæ ad beneficia ecclesiastica.* Plures docent obligationem huius excommunicati ad beneficia esse illi vitam, & irritam, si scienter facta sit. Alii volunt esse irritandam pot. Superiore.

XL. Excommunicatio hæc contrahitur, ut dictum est, ob participationem cum excommunicato vitando. Non modo Episcopos, sed quilibet Confessores approbatus potest ab ea

denti abolvere. Plures contendunt etiam simplicem Sacerdotem posse ab hac excommunicatione abolvere; quia, inquit, Salmandicenses n. 166, quibus Sacerdos potest abolvere a venialibus. Sed hinc extra dispositionis alicuius ab Sacerdotibus simplicibus non potest a venialibus abolvere; cum id viximus lib. Innocentio XI. ut ostendi. Tom. IX.

CAPUT II.

De quibusdam aliis excommunicationibus, & de censuris in Italia Civis.

S. I.

De excommunicatione ob profanationem Clerici.

I. **Q**uæd. I. *Quibus incurretur excommunicatio censurâ ob Clerici profanationem?*
Resp. Frequens sunt censuræ, idcirco dubitanda eisdem delictorum exhibenda. Canon, *Si quis profanatus, illum censens habebit xvij. qu. ii. his verbis: Si quis profanatus delictum minus violenter in Clerico, vel Monacho incurrerit, anathematis vinculis subiacetur, & quilibet Episcopus illum profanatus abolvere, nisi moxerit urgente periculo, donec apostolico consilio presertim, & eius mandata recipiat.*

II. Hæc excommunicatio relaxari est apostolice Sedis. Prælati tamen regulares possunt abolvere in talibus personis aliorum Religiosorum, siue proprie, siue alienæ religionis, vel etiam secularium. Illud *sanctæ diabolus* significat profanationem que est peccatum mortalitatis iniurie imagoque peccati clericali. Quare gravitas illius iniurie aspicienda est, ipsiusque dignitate, & dignitate religio.

III. Quæd. II. *Quis nomine Clerici vel Monachi intelligitur?* Resp. Omnes Clerici vel ipsa propria tonsura insigniti, dummodo habitum clericalem deferant: omnes Regulares in talique sexus, Clerici, Novitii, Conventi hoc privilegio gaudent Episcopi S. Iacobi, S. Iohannis, Calarum, Alcantari S. Lazarus in Sabaudia, S. Stephani Florentini, Ordinis Christi in Lusitania, et plures Auctores docent. A privilegio huius canonis excidant Tertiariorum S. Dominici, & S. Francisci, qui in propriis domibus vivunt. Naque Clerici continentarii sine privilegio Clerici, nisi deferant tonsuram, & habitum clericalem. Excluduntur quoque ab hoc privilegio Clerici qui, abierit velibus ecclesiasticis, negotii secularibus se immiscuerit, & tertio a Superiore moniti non corrigatur.

IV. Quæst. III. *Quomodo clericus manus violentas mittit in clericum, ut excommunicationem incurrat?* Resp. Omnes rationes competes utriusque sexus, qui violenta manus iniiciunt in clericum, canonis excommunicationem incurunt. Iuvenes tamen qui aote poterant hoc crimen perpetrare, abblivi ab Episcopo possunt. Hanc excommunicationem quoque incurrit mandatus, excommunicatus, & inducendus, five precibus, five minis, five promissis, consolentis, contententis, auxilium præbentis, ut statuit cap. *Mulieris S. illi* de sent. excom. & cap. *Quantaxivis*. Ut vero quis contentare dicatur, sit est ut dominus, aut paternitas dicatur contra factus, si blivetur capere talis clericus vindictam, si his verbis nisi non clericum percutiat, & statim non illa verba profulerit, ut ad talem percutiendum provocaret, inter contentientes numeratur: quia providere talem percussorem est circumstantis potestas, aut expungere debebat e eam nolle.

V. Quæst. IV. *An quis non impudic, cum possit, clericum percutiatur, hanc excommunicationem incurrat?* Resp. Affirmat communiter Auctores cap. *Quantaxivis* de sent. excom. ubi hæc habetur. *Essedeloquentibus foris non interpretamus qui, cum possit, manifeste faciovis in delictum abducere.* Respondit tamen ad excommunicationem contrahendum quod dolo, fraude, odio, vel malitia non impudicant. Nam, si ob timorem, verendum, & ne se negotiis alienis iam liceant, negligat obviare, hanc excommunicationem non incurrit: ut communiter Auctores docent. Quia dilipant, tum invidie hanc percellionem tenentur, hanc excommunicationem contrahant. Adfirmant Stylweller, Gairanus, Susser, Medina, aliqui graves Theologi, adhibent non nisi citam cap. *Quantaxivis*. Negant e contrario plures alii.

VI. Quæst. V. *An quis ratiõ habeat profissionem clericum sine ratione factam, incurrit hanc excommunicationem?* Resp. Affirmat communiter omnes, quomparum ad illam auxilium, mandatum, consilium non præbent. Idque colligit ex cap. *Cum quis de sent. excom. in VI.* quia ratiõ habito mandatum acquiritur. Requiritur tamen, quod quis nominatim facta percussio, impletur percussio illi tractum futuram. 3. quod exterius signo sensibili prodar suam approbationem. 3. quod quando percussio executõ non demandata est, fuerit ipse libenter aptus ad mandatum præbendum, vel consilium: quia si tunc fuisset amicus, eam non incurreret. Somnustamen & ebrietas non

impediunt, quominus eam contrahat, si cetera adfuit.

VII. Quæst. VI. *Quomodo alio violentus in clericum dicatur, ut cuius percussio excommunicationem incurrat?* Respond. Manum violentam in clericum iniiciunt omnes qui aliquo corporis parte, ut ore, pede, brachio, manu clericum, aut rem ei adhibentem percutiant, five immediate alio instrumento, five medio fuste, gladio, veneno: si clericum violenter detinent, si in carcerem demittant, si illum insequeantur, impiant ad locutionem, si præcipitum, si ipsum, si pulverem in illum consiciant, si eius vestimenta lacertent, si a se recedente verberent, si equum ipsum ledant, si locum insequantur, vigileant. Quæ ad hæc omnes aut perionem, aut eisdem hominem ledunt, & dedecorant, ut ex cap. *Nipæ*, de sent. excom. clare evincit: atque adeo iuriscunt ad excommunicationem incurrantur. Item illi qui verbis tantum clericum ledunt, aut illum vident, ut illum ledant, respiciant nec illum, nec rem ei adhibentem augent. Neque illa qui abique vi verberantur impertant, aut farantur in timore equum, vel pecuniam: licet hinc sequatur ne possit, aut non possit. Quæ ad hanc illam vim non pertinet, & dignitari inferant, tametsi per accidens contingat quod clericus nequis egrediat, aut persequi iter totum. Qui veniens clericum propinat, excommunicatur. Si Mortalis ponat venenum ad ferum incedendum, iuriam præbetur. Excommunicationem vero contrahit qui per vim Mortalis graviter venenum propinat, ad ferum necandam: quia omni utriusque vim inferret.

VIII. Quæst. VII. *Quomodo talis ecclesiæ iniuriam manus violentas in clericum ab incurritur excommunicationem?* Resp. Forte non supra indicata sunt, videlicet injuria iniuriæ, & facti, timor gravis, illa defensio, & cetera omnia que a gravi corpore estimo: correctionis titulus, si cuius Magistri, Prælati percutere discipulos clericos valent, ecclesiæ semper extello, qui peccatum mortale committunt, & excommunicationem inducunt. confitentur, punire, & in iustis in iustis de trahere, & in iustis, & a omnia exercere que oportuna prædator indicantur ad illorum correctionem. Illi etiam qui clericum turpiter tractant propriis onore, matres, forores, filias percuterent, five ut vindicarent in illam, five ut a crimine averterent, immanes ab ex-

communicatione essent; damno percipient illum in ipso crimine, vel continuo post, etiam cum eisdem non fornicaretur, sed tantum illas oculis, tactibus, amplexibus turpibus dedecoraret. Similiter femina sollicitata, & facta provocata a clericis, si illum violenter percussione triveret, quando factis verberata non posset, a censura libera esset. Amittunt quoque privilegium Canonis Clerici qui ter admoniti, non desierunt habitum & confortum clericalem, si militiam, aut galeatas agerent. Quando Clerici monachi, & ceteri sine gravi iniuria lapsum, osque percutiant, lites & turbas foras lanquam fuerint, liberi sunt ab excommunicatione; nisi est circumstantia constaret iniuriam esse gravem, ut interdum esse solet.

IX. Quæst. VIII. *Quis possit ab hanc excommunicationem adhibere?* Resp. Dicitur tam supra est, hanc excommunicationem referant esse summo Pontifici, & Episcopi Mediantes ex privilegio, & Episcopos in multis casibus posse ab eadem absolvere. Absolvere Episcopos valent, si percussio sit levis. Levem percussorem vocant que fit pede, pugno, baculo, lapide; nullum adhaerente in carne vestigium, aut que fit abique multi languinis effusione, vel multorum capillorum effusione, quoque grave scandalum non pariat. Regia generalis præcia assignari nequit, sed ex circumstantiis gravitas, aut levitas colligi debet. Percussio Sacrodotis facta cum poena mortali in Ecclesia, in platea, etiam in marem sine levis appareret, ob hanc causam gravis esse reputanda. Percussio eorum communitur dicitur que gravius iniuriæ, non vero illa ex qua magna languinis copia manat, si vultus modicum sit. Enormis quoque est si quis percuteret Episcopum, Abbatem, Superiorem, Sacerdotem sacris vestibus indutum, violenter clericum in vultu, in oculo, si Episcopus dubitet, sine percussio levis sit, vel gravis, committitur vel benigni Gallicæ afferunt superandam esse gravem, Episcopos absolvere vult percussorem clericum, etiam percussio levis enormis, quando delictum occidit est. Dicitur autem occidit, aut alias indicari, quando non est ad feram contentiõnem desudum. Hinc etiam absolvi possunt Prælati Medicantes laborios ipsi graviter, & enormiter se percuterent, si desudum non sit desudum ad feram contentiõnem: immo multi commendam posse Medicantes absolvi a gravi percussione occulta Clerici, cum possint absolvi ab eis

calibus quosvis Episcopos referant; licet non ab his quos Episcopi nisi referant. Plura scilicet de absolute supra explicata sunt.

§. II.

De excommunicatione ab duellum inflicta.

I. *D*uelliõ est pugna deliberata, ut *Tem. II. in Duell.* Iulius explicavit est, *inter duos, non plures pari numero, ex æquitate, & tempore, & loco determinatis, causa de ihi plura.* Est natura sua illicitum, & deinde iure canonico prohibendum sub pena excommunicationis, alicuique poenis, ut *sess. xxv. cap. xix.* Tridentini habetur. Pontifices summi Iulius II. S. Pius V. Gregorius denunt quibus levis duella prohibent, & excommunicationem extendunt ad Reges, Imperatores, quavis sine patris, ac literis provocantibus committunt duellum fasent. Anathemate etiam consignat fœdentes, contententes, provocantes, cessi ad defensionem contententes, fœditi, parini, spectatores ex inducibus, non obiter transeuntis, & ex contententibus spectantibus, & omnes qui quomodolibet ad illud se introintunt, etiam si pugna non fuerit levis. Tandem excommunicantur Dominum laborum, militem Ducem, Magistratum, Locumtenentes qui illud venient, aut nonstant. Civitates, castra, oppida Dominorum qui duellum permitunt ex parte vel tacite, subterfendo interdico Ecclesiæ; & qui in duello morantur, sepultura ecclesiastica privantur. Ilicitum duellum afferunt ad bellum finendum inter duos exercitus: quia tunc est publica pugna per duos aut quatuor percellas. Licetum quoque afferunt illud, quando eode acceptatur ad defensionem propriæ vite, nec ad legem sine periculo vite patet adiutor. Verum hoc non est duellum, sed mera defensio, dum ab legum nullis potest evitari. Alexander VII. hanc propositionem damnavit *et sic equitatis ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne immediate non apud alios innovet.*

II. *Quæst. I. An necessitas parva omnes incurvatur ipse facti, aut innocentiõ indici?* Resp. Excommunicatio ipso facto incurritur. Ad incurrendam certata poenis que in relativis contentiõibus indicantur, nulli requiritur tenentiam iudicis declaratoriam. Principes permittentis duellum inter infideles excommunicationem non incurunt: quia Tradicionem.

quum dicit, *Permittente nonnullis inter Christianos*: incurrit vero illam, si duellum inter Christianos & infideles permittent. Liberi quoque essent Principes ab excommunicatione, si duellum permittent ad evitandum minus grave malum.

III. Quæst. II. *Quid ab hæc excommunicatione absolvetur quæ?* Resp. Si duellum fit potiorum, seu ad forum contentiosum deductum, cessante reatorum, et Romano Pontifice, vel alio quocumque Romano Pontifice, vel vero duellum fit ecclesiarum, vel non duellum ad forum contentiosum; ab excommunicatione absolvetur Episcopi, pœnit, ut committit Auctores docent. Regulæ in Italia & extra Urbem nequeunt ab excommunicatione absolvetur ex mandato Clementis VIII. B. Dominicus Viva *goss. v. art. 4. n. 5.* docet, etiam Regulæ posse probabiliter absolvetur, si duellum fit ecclesiarum.

§. III.

De excommunicationibus in bulla *Canaa* contentis.

I. Vixit excommunicatione lata, sententia continetur in bulla *Canaa*; quæ ad quinque capita Auctores vocant: 1. ad fidem catholicam, 2. ad Ecclesiam Christianam, 3. ad ecclesiasticam Hierarchiam, 4. ad sanctam Sedem, 5. ad Romanum Pontificem. Integram bullam hic non retrixero brevitate gratia. Illam exhibebit *Fern. 2. appo. v. 11.*

II. Primum excommunicantur plures personarum genera; nempe hæretici, Eucharistiæ, hæretici credentes, factores, receptores, defensores hæreticorum, liberos hæreticorum committentes, vel de religione quomodolibet errantes scientes, homines, domus retinentes, imprimeutes, ac defendentes eorumque colore, vel causa, publice, vel occulte.

III. Quæst. I. *Quam diu tenentur hæretici excommunicati in bulla Canaæ* Resp. Excommunicationis nomine in presentia omnes illi veniunt qui a fide catholica deflexerunt, sive per aliam hæresim, quæ negatur hoc aut illud verbum, retente fidei utrumque circa illa mysteria, sive per idololatricam, sive per Iudaismum. Diferimen solum est, quod apostolica omnia religionis christiana, hæretici aliquid tantum mysteria misit. Ad excommunicationem autem incurramus de omnibus his idem iudicium forendum est, ac de hæresi. Fleret, ut in loco suo explicatum est, dicitur error intellectus cum pertinacia contra fidem.

IV. Manifestum est omnibus, hæreticos ab Ecclesia excommunicatos esse, qui excom-

municatio in bulla *Canaa* reservata est Romano Sedi. Ut autem excommunicatio hinc incurratur, duo sunt supra dicta, requiruntur nempe error in intellectu, etiam cum pertinacia; deinde quod hic error extrinsecus manifestetur per verba, aut signa, quæ sufficienter mentis conceptum expriment. Ut non sine alio non sufficit ad censuram hanc subeundam: ut si vel error sit damnatus internus; vel sit exterior manifestatio hæreticæ adque erroris interioris conceptu contra fidem. Non requiritur tantum error, et tunc manifestetur eorum aliter; sed sit et manifestatio sit exterior, quantumvis occultissima, & nemine prelatæ.

V. Igitur, ut ad propositum quantum respondendum, illi dicuntur hæretici excommunicati in bulla *Canaa*, qui habent aliquem errorem voluntatis contra veritatem ischætholicam cum pertinacia. Ille autem est propriam opinionem, seu errorem adversari doctrinæ Ecclesiæ catholice, & non est paratus ad se corrigendum; & deponendum talem errorem; Quibus dicuntur hæreticorum factores, receptores, hæretici credentes, eorum liberos legentes, & retinentes, & alia hæc pertinentia, vide *Fern. 2. in Decal. dist. 1. cap. 61. §. 1. ubi fide explicata sunt omnia, quæ præstat hæc 1. a. bulla Canaæ.* VI. Quæst. II. *Quid de aliis censuris in bulla Canaæ* Resp. 3. 2. etiam bullæ contra persequentes appellantes a distinctionibus, & sententiis summi Pontificis ad Concilium generale, omnes quicumque sine conditionibus, & quotiescumque nomine nuncupantur. Collegia vero, universitates, & communitates, quorum nomine appellationes non respondent, hæretici sub se declarantur. Qui vero appellant, aut consulant, non nullum conferunt, excommunicantur.

VII. §. 3. Excommunicatio configitur pyrate, carole, & iniuriam matris iniuriantes, vulnerantes, depredatos, Christianos, quæ male ecclesiæ domino subiectum navigant, præsertim a monte Argentinæ mare, qui censuræ obnoxii sunt coalentes, & auxilium præbent.

VIII. §. 4. Excommunicantur rapientes bona Christianorum naufragantium, sive in navibus extant, sive in mare prolela, sive in litore calcuicum mari-venite. Requiritur tamen quod accipiantur iniuste, & scienter, quod sit naufragantium, & antea eorum retinendi, & non retrahendi doctrina. Pyratæ vero bona furipientes non incurunt ex-

excommunicationem. Christianorum nomine non comprehenduntur hæretici.

IX. §. 5. Excommunicantur subiectum qui in propriis titulis privilegio carentes impugnet, & cogente *podagis, gabellis, &* qui illas exigunt. Podagium significat tributum impostum ad transita pecuniarum, vel mercium per aliquem locum: & idem de *podagio*, quod a tribuum impostum ob refectionem, vel custodiam viarum. Gabellæ vero imponuntur pro emptione, venditione, vel transactione mercium. Hæc omnia imponere, & augere valent summi Pontifices, ut Imperatores, Reges, & Republicæ, seu Reges Marchionis, Principes, Comitibus, Ducibus, qui carent Imperio & Imperio domino. Sicut Molina & Toleto, Navar. docent, etiam Principes Imperiales hæc excommunicationes esse subiectos, si iniusta tributa imponant, aut sine iusta causa augant. Communitates & universitates, quæ ibi ipsæ collectas libere imponunt, ut curiam necessitatis habentiam, hæc excommunicationem non incurunt.

X. §. 6. Excommunicatio præstatur falsis litteris apostolicis, sive falsis eas componentes, sive falsas vero sigillo componentes, sive immutantes eorum characteres, sive penitentiam, vel omnia aliocum.

XI. §. 7. Excommunicantur qui ad Saracenos, Turcos, & alios infidelium hostes, & ad hæreticos nominatim per Summi apostolicam declaratos, delinunt, aut insistent in demeritum Catholicorum arma, & armorum materiam, ferrum, stannum, calyxem, &c. & omnia metallorum genera. Excommunicantur quoque omnes qui prelatos infideles per se, aut per alios certiones faciunt de rebus christianæ Republicæ, aut quomodolibet auxilium præsent in damnos Christianorum. P. Viva excusat ab hac excommunicatione fideles qui talia delinunt tempore pacis Saracenis, non gerentibus bellum contra Christianos, vel merito hoc interpretantem resiliunt Sarræ, Sylviter, Filicenses, Salamiticæ, & alii.

XII. §. 8. Excommunicantur qui impediunt, seu invadunt eos qui victualia, seu alia ad usum Romane Curie adducunt, ac etiam qui, ut ad Curiam Romanam adducant, vel afferant, prohibent, seu perturbant, seu hæc facientes detrahunt &c.

XIII. §. 9. Excommunicantur qui interficiunt, mortant, vulnerant, ipsulant, detinent eos qui Romam petunt, non utrumque, sed ad negotia petradandam in Romana Curia, non eos qui Romam adirent caritatis

gratia. In secunda etiam §. propositione asseruntur feruntur qui preterita iurisdictionis uterque ingerent commorantes in Curia Romana, qui vixio debeat *Cardiales* &c.

XIV. §. 10. Excommunicantur omnes interficiunt, mortant, vulnerant, detinent, captent, seu depredatant Romipetas, seu peregrinos ad Urbem causa devotionis, seu peregrinationis accedentes, seu in ea commorantes, vel ad ipsa recedentes, vel in his domibus, villis, conatibus, & foreis.

XV. §. 11. Excommunicatio infertur illis qui Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Legatos Sedis apostolicæ, & Nuncios interuenit, vulnerant, percutunt, detinent, captant, aut habiles interficiunt. Excommunicantur etiam Principes, Magistratus, & alii qui Episcopos, Legatos, Nuncios a suis diocibus, territoriis, terris assunt, & qui ista Principum ecclesie expellant, & omnes mandatos, ratam habentes, auxilium, consilium, favorem præstant.

XVI. §. 12. Excommunicantur qui ecclesiam, percutunt, bonis ipsorum recurrentes ad Sedem apostolicam, seu Romanam Curiam super illis negotiis, atque eorum advocatos, literarios, actores, auditores, iudices, sive per his causis deputatos.

XVII. §. 13. Excommunicantur appellantes sub privato preterito ad forum laicale in causis ecclesiasticis, ut impediunt executionem litterarum apostolicarum, sive litterarum, sive sigillorum contentiarum. Excommunicantur Magistratus prohibentes distas litteras executionis demandari: tamen illi qui distas, aut subdistas, accedentes ad Romanam Curiam pro negotiis prosequendis, aut litteris imperatorum impediunt, detinentur.

XVIII. §. 14. Excommunicantur qui auctoritate propria, preterita excommunicationis casibus spiritualibus, aut spiritualibus annexis beneficiis, decimis &c. a subiectis ecclesiasticis ad se advocant: qui eorundem censuram curiam abrumunt, qui se interponunt et iudices nullum causarum. Plura de hoc §. disputant Auctores *Bonacini, Caprosalpas, &* alii: quæ legere, si necesse fuerit, quod non credo, poterit.

XIX. §. 15. Excommunicantur qui perturbant ad forum laicale prelatos ecclesiasticos, quæ se pertrahi faciunt, aut promittunt, quæ deo canonico contra libertatem ecclesiasticam. Etiam de hoc canone plura disputant citati Auctores, quæ infra facio.

XX. §. 16. Excommunicatio significatur omnes

omnes impediens Prælatos ecclesiasticos, ne luxuriosius stantibus, & qui post sententias ecclesiasticas, ad Curias laicas recurrunt, & procurant inhibitiones, atque mandata pontificia contra iudices ecclesiasticos, ne valeant decernere, exequi &c. Hinc excommunicationis omnino quoque sunt consilium, & favorem præbentur.

XXI. §. 17. Excommunicatione irrumpitur qui censuræ iurisdictionem, reditus, fructus, ad Sedem apostolicam, & ad quoscumque perianos ecclesiasticos actinentes usurpant, sequuntur sine legitima facultate.

XXII. §. 18. Excommunicantur illi omnes qui potestate laicali censuræ dignitatem decimas, collectas, tithis, & alia onera per se, vel per alios directè, vel indirectè Clericis, vel bonis ipsorum imponunt, aut exigunt, vel curant ut tali onera Ecclesiasticis imponantur, aut auxilium, favorem, consilium &c. præbent.

XXIII. §. 19. Excommunicantur omnes seculares magistratus, iudices, notarii, scribæ, qui se in causis capitalibus interponunt contra personas ecclesiasticas, processus formant, in exilium agendo, capiendo, proferendo sententias contra illas, aut exequendo.

XXIV. §. 20. & ultimo excommunicantur qui invadunt, delinunt, occupant terræ Romanæ Ecclesie subiectas, quæ superiorem iurisdictionem exercent, perturbant, retinent, vexant in delictis terris, et in alia Urbe, in regno Siciliæ, in insulis Sardinie, Corsicæ, Ducatus Beneventi &c.

XXV. Pauci permissi omnes excommunicationes in hæc celebrari solent contentas, quæ cumque Romanæ Sedis sint reservate. Alicubi tamen, sicutem quantum ad omnia, vix huiusmodi bullæ non obtinet.

CAPUT III.

De suspensione, eiusque effectibus, atque de depositione, & degradatione.

I. Quid, I. Quid, & quævis sit suspensio? Resp. Suspensionis nomine in iure canonico intelligitur *privatio officii, & dignitatis usus, & exercitii privatio*; iuxta quam significationem valde ampliam Officialis, Priores, Abbates suspendantur ab officio. Suspensio præse accepta, prout in prædenti, describitur communiter hoc patet: *Est censura ecclesiastica, per quam Clericus privatur usu officii, aut beneficii.* Appellatur censura, ut distinguitur ab inhibitione qua Sacerdos aliquando interdicitur

Confessorio, ne celebret, quis indignus, &c. Clericus solus potius in definitione non laicus, subiectus est huic censuræ.

II. Dividitur hæc suspensio in eam que solam est ab officio, & in aliam que solam est a beneficio, & in eam que est ab utroque, quæ in totum, seu totum noncupant locum. Unde per alia est in iure, alia ab homine, ut est omnis censura. Nominè officii intelligitur omnis potestas spiritalis, sive Ordinis, sive iurisdictionis, sive administrationis ecclesiasticæ. Beneficium vero nomine venit usque perpetuum ad ecclesiasticos proventus, vi spiritalis tithis, percipiendis. Dividitur suspensio est parte temporis in temporalem, & perpetuam. Temporalis est ad mensuram, ad annum, ad bimestrium &c. Perpetua nulla duratione limitatur. Suspensio partialis subdividitur in partem aliam partialem. Nam Sacerdos interdum suspenditur a sola Missæ celebratione, privatione simpliciter ab Ordine. Episcopus suspendi potest a eumdem aut solius tonsuræ, aut presbyteratus, aut ab Ordine absolute. Similiter in beneficio aliquando qui suspenditur a quotidianis distributionibus, aut a dimidia fructuum parte: & idem fieri in iurisdictione potest.

III. Ad formam suspensionis nulla in iure designata verba sunt; sed illa usurpantur que Superioris voluntatem manifestant. Ideo sic verba, *Qui hoc fecerit, suspendatur*, significant suspensionem ferendam. Contra, hæc alia, *suspendatur, moneri ipsi factis suspensio, pariter, suspensioem latæ sententia.* Committitur in scriptis ferri suspensio debet, & causa in specie exprimi ob quam feratur. Frecedat etiam monitio oportet, sine qua suspensio est irrita. Hinc quando Superior prohibet subdito verbis ne celebret, non est suspensio proprie dicta, sed mera pena, lectio, si in scriptis suspensioem ferat. Hoc tamen nota ita verum est, ut aliquando non possit solo verbo verba suspensionis censura ferri. Nam in aliqua Religione obtinere consuetudo potest ut verbo, & non scripto suspensio feratur. Quare circumstantiæ, & delicti enormitas spectanda sunt.

IV. Quæsi. II. Quomodo præcavetur sit suspensioem evadere? Resp. Absolute peccatum mortale est suspensionem, infringere. Hinc qui suspensus a iurisdictione excommunicationem eligit, dispensat, absolvit &c. peccat letaliter, nisi materia parvas extulerit. Suspensus vero ab Ordine, præter peccatum mortale, contrahit irregularitatem. Actus tamen

tamen exerciti a suspensio validi sunt, quamquam illiciti, si sint actus Ordinis, & non iurisdictionis: quoniam illi sunt actus consequentes Ordinis characterem, quos irritare Ecclesiæ nequit. Qui vero suspensus a iurisdictione est, & sit vivandus, tunc ad hæc iurisdictionis trite exercet, quia suspensio iurisdictionis est illius actualis privatio. Suspensus ab Ordine eo ipso non est a iurisdictione suspensus; ut communis sententia docet.

V. Quæsi. III. An suspensus sit officio sit suspensus a beneficio, aut e contrario? Resp. Communiter Auctores docent, suspensum a beneficio non esse suspensum ab officio. Quomodo suspensus a beneficio celebrare, & alia divina officia recitare potest, immo tenetur: quia poena non est nisi ab onere; & quamquam officium sit propter beneficium, in suspensum tamen delicti potest reus privari fructibus beneficii, manente onere interveniendi Ecclesiæ. Disputant vero in utraque parte Auctores, utrum qui absolute suspensus ab officio est, sit eo ipso suspensus a beneficio. Adversarii plures, præsertim si suspensio sit ob crimen gravissimum in perpetuum, ut cum Parochus homicidium suspenditur. Communiter tamen, & probabilior sententia defendit, suspendi, ab officio, sive a iure, sive ab homine, sive ob crimen gravissimum, non manere propterea suspensum a beneficio, sed potest fructus percipere per se, vel per suum vicarium. Quandoquidem in iure suspensio ab officio diversè est a suspensione a beneficio. Ergo si iudex suspendatur ab utroque vel ab uno, suspensioe locatur. Neque enim licet preterea excusetur alia propterea immuni debent.

VI. Quæsi. IV. Quomodo sunt effectus suspensionis ab officio, a iurisdictione, a beneficio? Resp. Suspensus ab officio per suspensionem absolutam, & simpliciter latam, manet, ut cum minoribus, & simpliciter latam, manet, ut cum maioribus, & v. par. 2. v. in ceteris sequuntur Salamanca, & v. par. 2. v. in ceteris privatus omni Ordinis usu, & iurisdictione, & quomocumque ministerio quod a solo Clerico exerceri potest. Quomobrem neque sacramenta administrare, nec celebrare, nec excommunicare, nec absolvere, nec indulgentias impendere, nec vel consilium alios adprobare, nec Postulata exercere, nec alia præter ministeria que ab Ordine pendunt. Quis, inquam, communiter Auctores, suspensio ab officio absolute & simpliciter prolata totum prohibet. Sed officium Ordinis, & omne id quod est annexum uti, & officium iurisdictionis, & quicquid illi annexum est, &

consequitur cum illo, nomine officium veniant, & sint veluti partes ex quibus totum coalescit. Ergo hoc ipso quod quis absolute & absolute illa limitatione interdicitur ab officio, manet ab exercitio & Ordinis, & iurisdictionis suspensus. Ita docent lazarus Salmanticensis cum multis aliis, quos hic citantur. Item tamen est, quod si suspendatur in ceteris tantum, non suspendatur a iurisdictione; ut in Suppl. g. xxix. art. 3. Th. dicitur in verbis. *Su enim sit suspensus ab Ordine tantum, tunc non potest ea que sunt Ordinis, sed potest ea que sunt iurisdictionis; & e contra, si sit suspensus a iurisdictione, & non ab Ordine, non potest ea que sunt iurisdictionis, sed potest ea que sunt Ordinis; si autem ab utroque, tunc nonnulla potest.* Omnia vero ministeria que a Clerico non pendunt, exercere valet, etiam absolute suspensus ut.

VII. Suspensio a iurisdictione absolute lata privat omni usu spiritalis iurisdictionis, & ab Ordine, qui exerceri absque iurisdictione nequit; ut celebrari Ordinis, & absolute sacramentalis. Potest vero sic suspensio celebrare, ministrare sacramenta alia, nisi tamen ea ex officio admittuntur ut Parochus quia tunc actum iurisdictionis exercet, quia privat est. Si suspensio sit a determinata parte iurisdictionis, non privat actum partem ut si Parochus sit suspensus ab excipienda confessionibus, potest celebrare, & alia sacramenta ministrare: quia, ut aiunt, ministrata causa limitatum producit effectum, & exceptio annua dicitur regulari contrarium. Et contrariè, cui prohibetur est actus, prohibetur etiam ea sine quibus exerceri actus nequit.

VIII. Suspensio Ordinis absolute, & simpliciter lata privat omni actu cuiuscumque Ordinis tant maioris, quam minoris: quia propositio indelinita in materia moraliquæ valet universaliter. Similiter qui suspensus simpliciter est a tali Ordine, nullum Ordinem exerceri potest. Utrum vero suspensio ab Ordine inferiori suspensus a Superiore Ordine sit, distat Theologus: plures adfirmant, & plures negant. Sed de hoc hic pendet ab examinatione ipsius formalis suspensionis. Qui suspensus a beneficio est, beneficium non privat, quod iure possidet, sed privatur perceptione omnium proventuum, & non fructus beneficii eisdem administratione computantur. Quæ suspensio a beneficio occorum assignandus est. Quia plura beneficium potest, & crimen perpetrat, cui annexa sit suspensio absolute, & simpliciter tali, manet non omnium beneficiorum

ciorem fratribus privata? Variæ sunt Au-
dorum opiniones. Verum dispensationes istæ lo-
pendæ mihi videntur, cum vera religio
pendat a sententiâ Superiorum, qui aut o-
mnium beneficiarum, aut omnium tantum fru-
ctibus, private potest licet uno, & non al-
tero, aut omnibus licet uno, beneficiis privare
Beneficium valeat.

IX. Quæst. V. *Quomodo casus fieri suspen-
sionis potest?* Respond. Quæ lapsa dies de
causis ob quas fertur censurâ generatur potest:
interdum etiam pro locata suspensione. Quam
suspensio fertur nequit per pœnitentiâ veniendi,
omnibus circumstantiâ spectatis tali: quia gra-
vis pena infligi ob levem culpam nequit.
Suspensio tamen pœnitentiâ, ut suspensio
corporalis ab hacrenis una aut altera vice di-
stinctionis, potest, ut multi docent, pro
veniali culpa infligi: quia tunc culpe leve
respondet poena levis.

X. Quæst. VI. *Quis fieri suspensionis va-
let?* Resp. Omnes illi qui possunt excommu-
nicare, possunt suspendere; & e contrario qui
possunt suspendere, valent excommunicare.
Vide ergo quæ dixi supra de illis qui possunt
censuras ferre.

XI. Quæst. VII. *Quomodo sunt censuræ
suspensionis, etiam?* Respond. Sive Clerici,
aut prima saltem tonsura insigniti suspensio
obnoxii sunt. Censuræ que feruntur in iure
generaliter contra Clericos, non comprehendunt,
aut communiter Auctores docent, Car-
dinales, & Episcopos, insiduum vero tan-
to scilicet, quam regularis, prima saltem ton-
suræ insigniti, nisi peculiariter ad solos ter-
tulars Clericos restringantur.

XII. Quæst. VIII. *An suspensio ferretur in
communis tamen?* Respond. Sententiâ ad-
firmans communis est. Suspensio enim privat
ministeria, & officia, que attendunt ad bonum
commune, quare statim a communitate valent.
Ergo suspensio directè communis
valeat, & indirectè eandem mensuram. Quo-
dam partes talis communis membra, non
afficit tamen distributive singulis personis
quantum ad eorum particularia ministeria, sed
solum secundum quod unius corporis con-
stituent, & secundum quod, & ministeria inter-
communia. Quomodo vero feruntur in communi-
tatem, & singulis personis, ob culpam par-
ticularium membrorum, non comprehendunt
innocentes, sed illos tantum qui sunt crimi-
nâs rei.

XIII. Quæst. IX. *An suspensio fertur pro
culpa alterius potest?* Resp. Plures negant al-
iquem suspensio posse propter culpam ajenam:

quia nemo puniri iure valet ob alterius de-
lictum. Alii distinguunt. Si suspensio feratur
pro culpa certæ & determinatæ personæ,
nequit infligi innocenti, talis culpa excepta,
si vere feratur ob delictum quod communi-
tatem afficit, tunc suspensio, licet de interdum,
etiam innocente possit: quia suspensio non
privat bonis spiritualibus, sicut excommunicatio,
sed functionibus per se ad bonum commu-
nitatem pertinentibus. Quare licet interdum,
quod ob delictum principium communis
rebetionem imponitur, singulis communis
afficit, si suspensio ob eandem causam im-
ponitur contra communis suspensio personis
includit, utquid membra talis
communis extant. Advertunt tamen huic
sententiæ Auctores, hanc respectu singulorum
communis non esse censuram in rigore ac-
ceptam, cuius violatio perit irregularitatem,
sed esse quantum inhabilitatem ad commu-
nitatis alius a quibus suspenditur.

XIV. Quæst. X. *Quomodo suspensio in-
ferri potest?* Resp. Insperari suspensio potest
per legitimam appellationem, contra tempo-
re interpositam; et supra de appellatione
a censuris dictum est. Debet tamen appella-
tio ipsam suspensionem precedere, et non
impedire, si sit suspensio ab officio, & ingressu
Ecclesiæ; ut habetur e. *si quis* de sent. excom.
in VI. Quocumque vero in suspensio
per interpositionem appellationis impeditur.

XV. Quæst. XI. *Quomodo abolere a suspen-
sione potest?* Resp. A suspensione lata ab in-
ferre potest qui illam tulit, vel eius successor,
vel superior; et dictum est supra de abo-
litione a censuris in communi. Si sit lata a
tore, & non relevata, abolere Ordinarius
suspensio valet, aut eius Vicarius. Pote
quoque Episcopus abolere subditos suos a sus-
pensione lata a Papa, et provinciali, vel ab
dehæro occulto, & non sit ad forum contem-
ptum deducta, admittunt plures, atque adeo
etiam Mendicantes privilegiatos.

XVI. Quando suspensio est lata ad tem-
pus determinatum, potest ad mensum, cum
sit poena poena vindictivæ, elapso tempore
cessat sine abolitione; & idem Auctores
dicunt de suspensione lata, *supra facta*
per ferris: quæ facta, sine nova abo-
litione cessat suspensio: sicut dicunt de ex-
communicatione.

XVII. Quæst. XII. *Quid significat depo-
situs, & degradatus?* Resp. Sive pro eodem
accipitur depositio, & degradatio; uno na-
men ab altera Auctore distinguunt, poli-

positionem simplicem his describere verba fa-
ciunt: *Sive pro priore irregulariter irregulari-
tatis. Degradationem dividunt in verbum,
& realem. Illa est poena ecclesiastica qua Cle-
ricus in possessione privatur sui officii, et
beneficij clericali, tenet solo privilegio cano-
nicis, & sive. Realis vero degradatio tunc
dicitur, quando Clericus primo verbaliter de-
gradatur, etiam solemnitate expulsiore canonice
degradatur, & in possessione clericali, omni-
busque privilegij clericali, etiam in possessione
appellatur executionem degradationis verbalis
unam tenet distinguunt ab altera. Nam degra-
datione verbalis, seu depositio non privat privatio-
nem canonice, & sive, licet per degradationem rea-
lem eodem privilegio spoliatur Clericus, & trans-
fertur sub potestate sui status secularis. Oblin-
gentiam Clerici, sive verbalis, sive reali degra-
datione confertur, recitare horas canonicas, si
erat in locis constitutus; nec matrimonium dice-
re, si vere valide contrahere potest.*

XVIII. Degradatio verbalis olim se habet
ad alterum, scilicet, homicidium, & alia
graviora crimina. Iuxta hodiernam Ecclesie
disciplinam atrociora demittuntur crimina de-
gradationis placuatur, ut homicidium volunta-
rium, thopam, adulterium, que iure civili
capitali supplicio plenebantur. Crimina in
iure canonico expressa, ob que degradatio
reali Clericum privatum debet, sunt hæresis, falsi-
ficatio litterarum apostolicarum, seditionis, con-
temptus in proprium Episcopum, adulationis
corruptibilitate. Plura dici possunt de solemnita-
te in degradatione reali servanda, & de dipen-
datione ab eadem degradatione. Verum ad
insistantur magis hæc nihil attinent.

C A P U T I V.

De interdictione, & relaxatione a divinis.

I. Quæst. I. *Quid, & quomodo fit
interdictum?* Resp. Interdictum est
censura ecclesiastica, que prohibet
omnia divina officia, & sacramentalia sacra-
mentorum administratio, & ecclesiastica
dividitur primo in locale, & personale:
illud locum, istud personam afficit. Mix-
tum vero dicitur, quando locus simul &
interdicitur. Interdictum tum locale,
& speciale. Illud est, quando interdicitur unum
nominis Cleri, aut divinis, aut civi-
tatis, oppidum, aut vilis. Interdictum
personale est, quando fertur in corpora

politium propriis legibus moderatum, & si-
mul indirecte in omnes personas constantes
talem communitatem. Urnum vero interdum
latum in familiam Magnatis, sit gene-
rale personale; an secus, distinet Auctores.
Secus diffinitur hoc locale, Interdictum perso-
nale speciale est quod in personis determinatis,
aut in Isachum, Andream, Antonium &
terre. Quando tamen fertur a iure, vel ab
homine in quocumque qui tale delictum com-
mittent, non requiritur etiam nomina ma-
gnificatur, quemadmodum notam est. Hoc
interdictum personale speciale dividitur in
totale, quod omnes effectus interdicti continet;
& in partiali, quod aliquos duntaxat con-
prehendit. Interdictum locale non tenetur
includit interdictionem personalem, nec vicium.
Quomobrem ob interdictionem populi, non cen-
tetur interdicitur Ecclesie, aut parochie il-
litur: quia in iura hæc interdicia sunt diversæ
speciei.

II. Quæst. II. *Quomodo tenentur obferre
interdictum locale?* Respond. Omnes locum
tam laici, quam ecclesiastici, etiam Regula-
res: quia interdictionem est in tali loco divi-
na officia celebrare. Quare Privatus ipsa
excepto laicis Pontifice) qui interdictionem
locale fert, omnino observantibus omnibus
est. Quando autem civitas interdicitur est per
interdictum generale locale, omnes Ecclesie
interdictum civitatis, etiam Regularium, subicitur
interdictum sunt, & omnes personæ que sunt
plures inter innocentes. Et quomodo
interdictum locale fert, non ut innocentes, sed ut par-
tibus dicte civitatis. Excipiuntur tamen Episcopi,
qui habent interdictionem non comprehenduntur,
nisi illorum tunc mentio expressis.
Infantes quoque, & amenes exempti indi-
cantur: illorum tamen cada vera exempti eccle-
siasticæ tamen nequeunt, quia Clerici, qui
innocentes, et alio modo, ubi non est interdictionem
habent, sique hanc distinctionem, libere ob
interdictum evadunt. Similiter percipitur ex-
toretur ab interdictione liberant. Auctores plures
etiam pro multum tempus in civitate
interdicta commorantur: quia licet ad leges
civitatis necessent, non tamen ad illas que
afficiunt personam innocentes, quatenus sunt
partes talis populi: ut respiciat interdictionem
generale personalem. Interdicto vero po-
pulo non est interdictionem Clero, nec interdictionem
nominis Cleri non venit populus, nec nomine
populi intelligitur Clero. Interdictum Clero
ali-

aliquis civitatis, omnes enim Clerici, qui privilegio fori & canonis fruuntur, interdictioni sunt. Sacerdotes vero qui dominium habent in tali civitate, sed non beneficium, nec officium, non essent interdictioni; quia non capitur unum corpus, sed non sunt membra talis Civitatis.

III. Quæst. III. *Quisnam ferre interdictionem potest?* Resp. Qui habent potestatem ferendi censuras, valent quoque interdictionem ferre: de illis autem qui ferre censuras valent, dictum est supra. Præsertim Religiosus, quævis ferendi interdictionem non personale possit, non tamen locale, quo fas Ecclesiæ interdicit, nisi habeatur in se ipsum jurisdictionem.

IV. Quæst. IV. *Quomodo ab causam ferri interdictionem valet?* Resp. Requiruntur culpa, ut dictum est supra de censuris in generali.

Interdictum generale locale & personale potest ferri ab aliquo etiam alieno, communiter a Reclorum etiamdem, sub quo comprehenduntur etiam innocentes, ut alias dictum est. Interdictum generale personale, vel locale, sive generale, sive speciale ferri, nequit fori ab culpam aliquam particulari, sed imponi solam potest ab eorum vel communitatis, vel Reclorum, aut Principis, vel Prælati. Interdictum vero personale speciale infigitur ob culpam alienam etiam capitis nequit, sed saltem ob delictum illius persone quo interdictione plectitur. Hæret controversia inter Auctores, nam indigi interdictionem personale Episcopi quærit ab culpam voluntatis. Alii adfirmant de interdictione lato a iure; ipsi regant. Omnes tamen conveniunt, interdictionem latam ab homine requirere culpam mortalem.

V. Maior difficultas est, utrum ferri interdictionem licite & valide possit ob damnum aliquod temporale, ut ob culpam voluntatis, aut culpam Reclorum in quo solvendo are dicitur. Communis opinio est, interdictionem, sive locale generale, sive generale personale, imponi non posse ob delictum pecuniarum; immo neque interdictionem locale speciale; bene vero interdictionem speciale personale ob delictum causam imponi posse aliut.

VI. Quæst. V. *Quisnam ferri interdictionem efficit?* Resp. Tres sunt ecclesiæ interdictioni: 1. prohibitio celebrationis, & adiunctio divinarum officiorum; 2. privatio aliquorum sacramentorum; 3. privatio sepulture ecclesiasticæ.

VIII. Nomine divinarum officiorum intelliguntur Missæ, horæ canonicæ, & alia præter solenniter celebratæ, benedictiones non parvæ, aquæ, olei, cirrhæritæ &c. omni-

fantiæ ab Ecclesiæ in cultum Dei ordinata.

Hæc omnia prohibentur in loco comunem, vel in loco ad id specialiter deputato; locum privatum, & in loco non deputato ad divina officia celebranda. Similiter conditione a iure licitum est. Immo ex iure novo Bonifacii VIII. in cap. *Alma mater* de sent. excom. in VI. omnes Clerici, & Regulares temporè interdictioni generalis locales possunt quibuslibet Missas celebrare, etiam officia peragere in quibusdamque Ecclesiis, & Monasteriis, quæ tunc adiectis conditionibus: 1. *Ut vult, habmissa*, id est sine cantu, 2. *Immo, et sic, si tamen ut volentibus egredi exitus pateat*. Quare officarius collocandus erit, qui prohibent interdictioni ingredi, & privilegio exire permittat. 3. *Non plectitur excom. quia populus interdictionem non vocatur*, sed arcuendo est ab Ecclesiæ, & *Exclusio intelligitur communis*. In quibus tamen festiuitatibus Natalis Domini, Paschatis, Pentecostes, & Assumptionis & Mariæ Virginis possunt divina officia solenniter celebrari, laicique permissis, alia vobis, plectitur excom. Interdicti tamen aliam appropriatam non debent, qui causam interdictione dedere. Quod privilegium extendit Martinus V. ad fandum Corpora Christi, & Eugenius IV. ad eundem octavam, Regulares fruuntur privilegio concessio ab Eugenio IV. ut plures referant, admittunt ad divina officia singulis, procuratores Monasterii, & operarios.

VIII. Quæst. VI. *Quomodo sacramenta prohibentur ministrari tempore interdictioni?* Resp. Prohibetur administratio activa, & receptio passiva quorumlibet sacramentorum. Excipiuntur tamen baptismus, qui administrari potest consueto Ecclesiæ ritu, excoisio, tunc potest ministrari, quæ, nisi in caso necessitatis, baptizare non possunt. Sacramentum quoque confirmationis administrari valet, & conuicti christiana etiam in suo interdictione. Neque sacramentum matrimonium cadit sub hoc prohibitione iuxta penultimos, sed celebrari potest persona etiam specialiter, non dum generaliter interdictione. Sacramentum penitentiae conferri potest eumdem, etiam laicis, exceptis excommunicatis, & illis qui causam interdictione deriderunt, neque ut qui perbuerunt auxilium, consilium, vel favorem ad parandum delictum ad quod interdictionem latam est.

neque Onio, neque extrema unctio administrari valet. In mortis tamen articulo deferti Euchariis ad infirmos etiam personaliter interdictionem potest. An vero Clerici qui celebrant

drant

brare tempore interdictioni non valent, possunt tamen locorum recipere Euchariis, melius tamen, & plures adfirmant. In hoc corda sententiæ superiorem est. Extremam quoque unctioem administrari infirmis qui nequeunt aliter recipere sacramenta, posse, adfirmant plures.

X. Quæst. VII. *Quisnam prohibetur tempore interdictioni ecclesiastica sepultura?* Resp. Omne interdictionem, sive locale, sive personale, privatur omnes ecclesiastica sepultura, & Monasteriis, quæ interdictionem locale ferri, personæ que non deriderunt causam interdictione, nec tantum nominatim denuntiatæ, sepulchri in loco sacro non interdictione valet. In loco vero sacro interdictione quoque amentes, neque infantes sepeliri licite possunt; quoniam impediuntur eum est ex parte loci, licet non est parte cadaverum. Contrario valet et inter Auctores, nam in festis sollemnibus, in quibus ex privilegio, *Alma mater*, impediuntur interdictionem, possunt laici huiusmodi mortales sepeliri in loco sacro. Adfirmant plures; sed sententia negans prohibitorie est.

XI. Quæst. VIII. *Quidnam peccatum preterit, & quæ panæ incurrent voluntates interdictionem?* Resp. Peccat mortaliter, quia violant preceptum Ecclesiæ in re gravi, Clerici vero interdictione excoisio actum proprium Ordinis, ultra peccatum mortale, sunt irregulares. Divini temporales qui cogent Clericos ad publicè celebranda divina officia in loco interdictione, nisi iusta causa intervenierit, incurrunter excommunicationem reservatam homino Pastoris. Haec censuram quoque contrahunt interdictioni, qui admoiti non extent ab Ecclesiæ, item Religiosi, etiam exempti, interdictionem violantes: contrahunt ipso facto excommunicationem maiorem, quando interdictionem ferant in Ecclesiæ matrice, vel in parochiali loco in quo ipsi habitant; ut habetur in *Clou. s. de sent. excom.* Qui interdictionem sepulchri solentur in loco sacro extra causam exceptam, incurrunter excommunicationem Eupiscopi reservatam.

XII. Quæst. IX. *Quis intelligitur per interdictionem ab ingressu Ecclesiæ?* Resp. Intelligitur privatio exercitii Ordinis sacri, & sepulchri in ipsa, quævis excoisio, & privatio succedendi divina officia in Ecclesiæ. Alii tamen contendunt, non esse prohibendum receptionem sacramentorum in Ecclesiæ. Verum si prohibetur et Ecclesiæ ingressus, nolo magis veritas sacramentorum receptione. Ceterum, ad hoc quod attinet, consulendum Episcopis est.

XIII. Quæst. X. *Quis ab interdictione absolvetur?* Resp. Thes. Tom. X.

potest? Resp. Notandum est, interdictionem latam ad tempus, aut sub conditione, cessare elapso tempore, vel conditione implata, sive absolute; licet interdictionem absolute latam. Quando interdictionem latam a iure est, potest Pontifex immensus suspendere effectus interdictioni, quia illud tollat. Interdictum ad tempus subter potest qui illud tollit. Quando interdictionem est locale, etiam loco, parata Ecclesiæ, suspenditur; si interdictionem ferri interdictionem; idcirco in tali fando non possunt cadavera sepeliri. Latum vero interdictionem contra communiter, & hoc dissolvitur, cessat respectu innoctentium. Ab interdictione astent locale, aut generali personali, lato a iure, & non reservato, absolvetur Episcopus potest; qui hoc ipso quod non sit reservatum, relinquitur illius potestatis. Si interdictionem latam sit ab homine, ille qui tollit, potest ab eodem absolvetur, non vero alius inferior; ut dictum est de absolute a censois in eumdem. Quare Episcopus nequit absolvetur ab interdictione lato a summo Pontifice. Plures docent ab interdictione personali particulari non reservato posse absolvetur quævis Consecrationem approbatur.

XIV. Quæst. XI. *Quid fit cessatio adiutoris & quibus illius effectus?* Resp. Eius prohibicio impulsus Clericis, ut iure pena peccati mortali cessat a celebratione divinarum officiorum, & ab administratione sacramentorum, excepto necessitate tali absolvetur. Non est tamen censois, neque; sed mera prohibicio facta ab Ecclesiæ ob gravissimum merorem, conceptum est graviusque iniuria contra divinam cultum, aut Ecclesiæ ipsam. Quare hæc non fit nisi propter gravissimum delictum publicum contra communem bonum Ecclesiæ, aut adversus eius communem bonum contumacia occidente. Sequentes conditiones concurrere debent, ut iure fat. 1. ut prohibente fit legitima potestas. 2. ut causa fit evidens, & gravis, & proportionata. 3. ut evidenter constet causam esse datam. 4. Hæc causa exprimi iudicium debet. 5. Infirmitati satisficere. 7. ut maior pars Capituli iudicet. 8. ut cessatio esse iudicandam. 8. ut, post cessationem, utraque pars coram Pontifice causam cessationis discipet. 9. ut, quando Capitulum congregatur pro fetenda cessatione, omnes vocentur iudicium in Ecclesiæ. Vocentur etiam qui habent votum. Hæc conditiones colliguntur ex c. *Si excoisio* 11. & c. *Quæstus* 111. *de officio ordinis* 11. & c. *Si vero non Capitali*, sed Prælati indicat cessationem a divinis, prælatæ conditiones omnes

omnes non requiruntur, sed tantum lex prior. Solum qui habent episcopatum, aut illi foris jurisdictionem, forte lone collationem valet, sed qui intrajurisdictionem. Similiter tales, etiam si non sunt, forte possunt, aut locum vel sacrodotium, vel officium, ut dictum est de liberatione a censura.

CAPUT V.

De irregularitate in generali.

Quæst. I. Quid sit irregularitas? Resp. Est impedimentum canonicum, quod impeditur primo, et distincte dicitur a susceptione Ordinis, et secundario ab exercitio ipsius. Vocatur impedimentum, et non poena, ut distinguatur a censura, quæ censure opponitur. Græcorum sententiæ irregularitatem non a jure vel naturali, vel divino, sed a solo iure ecclesiastico latam esse, atque ad idem irregularitatem esse ad hominem, sed omnia a iure. Quare ignorantia, et peccatum mortale, quæ iure naturali impediunt susceptionem, et illum Ordinem, non inducunt irregularitatem proprie dictam, quæ per dispensationem auctoritatis, *vis baptisati* suspensæ non quæ immovent, neque in taliem sub eorum irregularitatis. Usurque particulari distinguunt irregularitatem a ceteris aliis censuris. Nam per excommunicationem directæ et privatio fidelis privatur communicatione aliorum fidelium, per interdictum divinis officiis, per suspensionem sacrosancti Ordinis, et per interdictum vero, quæ primario sed deinde esset per fidelem consecrationem ministerii, et secundario ne in suscipere Ordinem ministerii. Per accidens autem est quod irregularitas, quam Sacerdos contrahit, impedit locum ne suscipere Ordines exerceret, iuxta communionem, et probabiliter opinionem irregularitatis impeditur etiam in aliorum susceptione.

Quæst. II. Quid sunt irregularitates officiales? Resp. Tres sunt irregularitates officiales, 1. Irregularitas, et primæ censure suspensionem. 2. Privatio Ordinis omnino sive, si sit totalis, quorundam vero, si sit partialis. 3. Inhabilitas realis ad quolibet beneficium recipiendum, si sit totalis, nam si sit partialis, plures recipientes sunt etiam non impediri receptionem beneficii, cunctis modis obire irregularis potest; ut docet Sanch. *disp. xl. per 2. et 6.* Nonne autem beneficium veniat etiam dignitates ecclesiasticæ. Irregularitas tamen quæ supervenit beneficio iam obtento, non inducit statum privationem, sed locum privati per fortiteriam iudicis tali beneficio.

possunt qui illud possident. Irregularitas quæ beneficii adeptionem præcedit, inhabilitat et dicit ad executionem jurisdictionis ordinarii tunc beneficio annexæ: quæ hoc ius iudicium fundatur in beneficio, ad quod inhabilis est irregularis. Irregularitas vero de delegato, quæ beneficium non est annexa, capaxque illam esse plures docent. Irregularitas autem quæ supervenit beneficio obtento, sicut non privat beneficio, sed non privas iurisdictionem ordinariam, quæ sine illa Ordinari exerceri valet. Ideo non potest irregularitas beneficii admittitur sacramenta, et quidem etiam, beneficium nuptias; et potest Parochia irregularis, videlicet non privatur beneficio, de legitis ad sacramenta sive parochiana administranda.

Quæst. III. Gravis controversia est inter Auctores, nam collatio beneficii talis irregulari non modo sit illicita, sed etiam irrita et nuda. Plures defendunt esse quidem illicitam, sed licitam validam. Permittunt contra negant esse validam, et hanc opinionem tenent, et etiam probabiliter videntur; non interdicunt eam dicentem, quæ ad forum pertinet. *Trid. sess. xxii. cap. vi. de ref. hinc latius. Nec alio in processu. Non propositis nisi sit qui non intendit. Et alios adhibere integro loquo aliquantulum: obsequium sit propositis.* Irregularitas inhabilitat ad beneficium: arguitur et collatio beneficii illi facta. Nec est quod respondeat, Concilium loquitur de inhabilitate profectioem sive iure naturali, et divino; secus de inhabilitate proveniente ex irregularitate; quæ pars hinc, et additur fundamenta afferunt.

Quæst. III. Quæ sunt irregularitates? Resp. Duo sunt irregularitates genera, alteram ex defectu, et defectu alicuius. Irregularitates ex defectu novem numerantur, 1. ex defectu annuum. 2. ex defectu corporis. 3. ex defectu naturalium. 4. ex defectu status. 5. ex defectu libertatis. 6. ex defectu obligationum. 7. ex defectu sacramentorum. 8. ex defectu honestatis. 9. ex defectu iuramenti. 10. Irregularitas ex defectu duplicis est, 1. ex homicidio voluntario iniuncto. 2. ex invidia, et voluntaria mutatione. 3. ex homicidio, aut mutatione casuali. 4. ex reprobatione, seu iteratione hæræsi. 5. ex violatione excommunicationis. 6. ex indigna receptione, vel administratione Ordinis. 7. ex apostasia a fide, vel hæresi externa. 8. ex defectu cui annexa est infamia.

Quæst. VI. Dividunt etiam irregularitates in totalem et partialem. Totam privatum Ordinem suscipiendo, et exercendo ordinem suscipitur ut eam illaque contrahit et homicidio. Par-

tialis privat aliquo tantum Ordinis exercitio; et si Sacerdoti potest præcedit, in non potest identificari, potest tamen confessionem audire. Et si Diacono præcedit potest, inhabilitat et ad Susceptorum, non tamen ad Diaconicum officium.

Quæst. VII. Delictum ob quod irregularitas contrahitur, debet esse peccatum mortale. Poena enim gravissima, quæ est irregularitas, contrahit non potest nisi ob gravem culpam, et quidem etiam, interior quippe non potest. Quare si quis voluntatem homicidii fecerit, atque consummavit, si tamen non evocatur, irregularitatem non incurrit. In contrarium locum adducitur, quæ propter delictum omnino occultum contrahit irregularitas passivæ. Et primo ob homicidium occultum contrahit irregularitatem, etiam et hoc delictum. *Sess. xxvi. c. vi. ubi facultas Episcopis conceditur dispensandi in irregularitatibus ex defectu occulto contractis, illa ex parte ad hoc homicidium incurrit. Ubi adversari Auctores, hoc intelligendum esse de delictis quæ unum vel alterum sunt, quæ in iudicio probari voluntur, non tantum probata sunt, vel defectu ad forum contentiosum. Hoc enim occultum per accidens, iniquitatem, dipterant ergo de delictis poenitentia occultis, quæ nulla modo probari possunt. Item, si quis excommunicationem celebrat, neminem edocuit, non inducit irregularitatem in susceptionem, cum in foro et certis non sit irregularis. Distinguitur de genere. Hæc etiam, quibus annexa est irregularitas. Alii dicunt sunt delicta quibus irregularitas per accidens adhibetur est, ratioque nempe enormitatem, notorietatem, infamiam, quæ si fuerit occultis, non inducit irregularitatem. Alii contra dicunt, quibus per se irregularitas annexa est: ut iteratio baptismi, violationem cenaturæ per excommunicationem. De his dicendum, ad si poenitentia occultis sunt, privant irregularitatem. Negant plures, gratiaque. Verum scilicet sententiam, comminationem, et poenitentiam illi, quæ coguntur. *Thesaurus hinc citat.**

Quæst. VIII. Quomodo excusetur poenitentia ab irregularitate ex defectu? Resp. Et omnia quæ excusant a peccato mortali, ut ignorantia, inadversaria, inconsiderata, merito gravis, materie parvitas &c. excusant etiam ab irregularitate ex defectu. Utrumque autem delictum excuset ab irregularitate, dicitur Theologi. Duplex dubium, 1. si facti. Illud est, quando lex canonica ita obliquis est, ut ea de dubitans peritioribus. Itud

est, quando quis dubitat, nura possit tale beneficium. Plures docent in dubio sive turis, sive facti, neminem in debere regulariter irregulariter in fortis conscientiam. Alii dicunt, cum in dubio incertum sit quantum ad dubium certum, si delictum. Solvitur in hoc, cum alius defenditur in dubio facti in materia de homicidio quælibet debere reputari ut irregulariter ut si dubitaret, an sua actione hominem occidisset, an conilio, vel modo etiam alium preberet &c. Secus vero in dubio de quocunque alio facto præter homicidium. Plures secundam opinionem possunt locum reprobent. Nam cap. ad susceptionem, et de homicidio bene habentur. *Cum in dubio fontem delictum eligere viderent, viderunt in tempore Presbyteri memores ut in foro Ordinis non minus, ubi Innocentius III. sic ait. Quæ si differunt non possunt, an ex factis procedant, in hoc delicto in materia debet haberi Sacerdos, et si firmo conscientia non sit, a sacerdotali officio aliquando debet: cum in hoc casu cessat sive tunc quam teneretur habere, pro eo quod in altero nullum, invenitur vero magnum periculum sine timore.*

Quæst. IX. In utroque canone sermo habetur de delictis in materia homicidii, quæ dubium producant, potest tamen homicidium suspectum. Verum ratio quæ Postiores utitur, generalior est. *Cum in dubio scilicet delictum eligere rationem.* Nulla hic distinctio dubii, sive facti, sive turis, sive in materia homicidii, sive in quocunque alia materia; sed regula indefinita, atque adeo generalioris locum, tantum contra controversiam polita, quæ in dubio incertum delictum eligere rationem. Ergo quæ dubium probabile est, utrinque solutio rationibus citatur (si enim leve est, ut minus scrupulis contentus debet) sive iuribus, sive factis in quacunque materia scilicet eligere delictum rationem.

Quæst. V. An irregularitas ex defectu tollatur per baptismum, postfusionem religionem, et per dispensationem? Resp. Irregularitas ex defectu alicuius per cessationem causæ, et infra dicitur. Irregularitas vero ex defectu primo tollitur per baptismum, et quævis enim ante baptismum, et iuxta dictam est, nulla irregularitas poenitentia debet contrahitur, ratione quæ remanere postea dicitur, potest, ut, in suscepto baptismo, irregularitas contrahitur, si de iure omnino irregularitatem per baptismum delicti, quæ delictum paratum in oportet post baptismum, ut irregularitas contrahatur.

Quæst. XI. Irregularitatem, ad quam committitur, obligatorem religionum, ad quem committitur, non

tenia, quamvis alii doceant professionem religio-
sam non seipsa tollere irregularitatem, sed
fundamentum habere, ut per dispensationem
aufertur. Porro Peccator habere privilegia
relaxandi omnes irregularitates, concessa
a Martino V. a Paulo III. a Sixto IV. et
flantur Salmanticensis n. 59. ex relatione pueri
Auctorum. Vera non sint hæc privilegia,
penitus ignota: nec his Auctoribus fidem
adhibeo, quia nullum documentum pro-
bent.

XII. Utinam modis auferendi irregulari-
tatem et dispensatio, qua omnes irregulari-
tates tollere iussus Pontifex potest, iusta
essente causa. Qui plures irregularitates
diverse rationis inretit, aut, omnes promi-
to tenetur, si sint plures eisdem rationis,
ut si quis plures excommunicatus inretitave-
rit, non tenetur singulas numerare iuxta Suarez,
Salmanticensis, & alios, sed fati sit significet
plures se hæc irregularitates contraxisse.

XIII. Preter summum Pontificem Episco-
pi possunt, ut iam indicavi, ex Concilio Tri-
dentino concessione, dispensare fideliter iuxta
ab omnibus irregularitatibus ex delicto occu-
to, & que non sint ad formam contentum
deductæ, excepta irregularitate et homicidio.
Prælati quoque regulares ex concessione S.
Pii V. cuius verba supra dedi, & eorum bul-
lam, que est 33. authenticam, & non re-
vocatam dicit, possunt in irregularitatibus cum
suis subditis, non sicut ac Episcopi, dispen-
sare. Immo hæc facultatem ad omnes Con-
fessionales regulares extendit plures, ut illi
valeant dispensare cum secularibus in irregu-
laritatibus, quemadmodum Episcopi, & alle-
gant *bulam* 9. Sixti IV. quam confirmavit
iussu Iuliani III. Sed videndum, an revera
data sit hæc facultas in præfata bulis.

CAPUT VI.

De irregularitatibus ex delicto.

QUÆST. I. *Quid requiritur ut qui con-
trahit irregularitatem ex homicidio
in casu, & directe volens?* Resp.
Homicidium directe voluntarium dicitur quod
committitur per directam voluntatem occidi-
endi, vel quando causa directe intenditur,
unde necessario mors sequatur, ut si vulnus
mortaliter intelligatur, si venenum propine-
tur, si necrotoxicum effundatur ab abortum per-
gatur. Qui causas deliberate potest, voluntari-
us homicida dicitur. Hæc requiritur, cum
qui occidit in valorem, excedendo moderamen-

incolpatæ ratæ, non incurere irregularita-
tem homicidii directi voluntarii, sed calidius
& idem dicendum de illo qui levititer volun-
tate vellet, & graviter vulnerat præter inten-
tionem, aut mandare servo ut leviter ledere-
ret, & si graviter vulneraret, quomodo inveni-
ret irregularitatem homicidii casualis indi-
recte voluti. Requiritur vero ut mors sequa-
tur, ut didi irregularitas contrahatur. Quare
si quis levititer vulnerat, propinquant venenum
mortalis, & mors non lequeretur, irregularita-
tem non contraheret; licet nec mandans,
nec consulens &c. Addunt Salmanticenses c.
viii. n. 4. cum quem post lesale voluit, aut
veneni mortiferi propinationem, delicti posi-
tiones, non incurere irregularitatem in loco
confessione. Sed hæc opinionem supra sedet
ut improbabilem.

II. *Quæst. II. Qui subito & impetite in
repentina irâ occidit hominem, incurrit irregu-
laritatem hæc ex delicto, summo Pontifice
reservata?* Resp. Nugent Rodriguez, Pre-
vila, Peter, Antonius a Spiritu Sancto, &
alii, qui citant, & sequuntur Salmanticen-
ses n. 8. Sed probabilior opinio affirmat, quia
in ipsa repentina irâ potest quis voluntarie,
& libere velle homicidium. Hæc vero ir-
regularitatem et homicidium voluntario incurrit
præter executores, mandantes, consul-
lentes, consentientes, & cooperantes, & cum
mandataris in irâ reparetur, & mandatum
non consistit, ipso mandante, vel consensu-
to coactis, & postea illud relinquit, mandan-
te intelo, & excoatur homicidium, om-
nes incurrit irregularitatem, inquit Sal-
manticenses n. 8. cum aliis, necque man-
dantibus, mandans, vel consulens: quia et-
iam illi mortaliter concurrunt ad homicidium.
Si mandantibus, aut qui consentiunt de occi-
dendo accepti, occidant, mandans, vel con-
sulens non incurrit hæc irregularitatem, nisi
prævidere probabiliter occidendum man-
daturum, Qui consentiunt in homicidium,
gratia ipsorum factum, hæc contrahunt ir-
regularitatem; sicut, si factum non sit, si il-
li. Si Petrus occidit Iacobum in gratiam Pauli abiret, & intelo, quemvis
Paulus ratum habeat tale homicidium, non
incurrit hæc irregularitatem; qui talibet
non efficit ut Paulus intellat in homici-
dium committam a Petro.

III. *Quæst. III. Quis potest ob hæc irregu-
laritatem homicidii directe dispensare?* Resp.
Pontificem summum dispensare posse omnes
facultas, ex præfatis tamen, & singulari-
sima causa ob indecentiam summam quam
tate

tate delictum videtur, habetque cum sum-
mum operatur, aut satis odoratum, et
carillago audiam ornant, & tuncur: si op-
eribus feriant, irregularis amputatio fieret.
Similiter qui mallari manillam, aut ma-
nilla obliqueret irregularis fieret. Semper
tamper ob de institutione iudicia, & in iuro-
ris non de christiana, & medica.
V. Qui illa qui singulis dignum, ut passim
in acti amputaret, aut suspenderet, aut
non fieret, quomodo irregularis non fieret,
si hoc in suo sereno, ut habeatur cap.
Quoniam de Presbitero in de imperatoribus.
Quoniam illi maiorem maiorem reputat
in illo qui in leprosa, quam in eo qui in
alio talia ageret. Qui incantaret, ut vnum
hereticum, quomodo irregularis non fieret
cap. si aliquis, in de homicidio, non tamen
fuerit irregularis, necque qui membrum aliquod
corporis delatum, & incolum redderet ad
manus suas extendendum. Fieret vero irregu-
lari qui membrum ita delatum amputaret,
& si tamen membrum ita delatum esse-
ret, ut omnino sicum, & mortuum esse-
ret, tunc iuxta probabiliorum opinionem
irregularitas contraheret, & contrario qui illud
membum mortuum amputaret, irregularis
non esset.

VI. In hæc irregularitas dispensare possunt
etiam Episcopi, si occidit, qui licet ma-
gistro abiret, homicidium non ad tamen
homicidium. Et illo cum Tridentinum sub-
trahet Episcopus facultatem dispensandi solum
in irregularitate ex homicidio voluntario,
non inferat eos non potest super hæc irregu-
laritatem dispensare. Hæc quoque facultatem
habent Prælati regulares.

VII. *Quæst. V. Quomodo sunt irregularitates
ex homicidio, & mortificatione casu-
sæ?* Resp. Homicidium casuale illud est
quod præter intentionem occidit, nam doc-
tam, non inducitur accidit sine tunc oc-
cideri immunitis aut omni casu, ita & in-
voluntarius est, & admodum de mortificatione.
Aliud homicidium casuale, mixtum est vo-
luntario, & involuntario, mixtumque, ut
si quis pœnetrat altarium, nec prohibetur
fuerit, consensit aut homicidium, aut mul-
tationem: & tunc qui talis altarium, cum
obstantem, ponere, cum tali pœnetratione,
involuntarius fuit, & admodum prævidere,
nec tamen prævidere, irregularitatem non
incurrit. Qui opus legitimum, & omnino
diligentiam adhibet in homicidium, vel ma-
litione tuncur, tunc non fuit irregularis,
occidit homicidium, vel consensit accidens.
Dicit, qui opus legitimum, & bonum operatur.

Car. Theol. Tom. X.

T. 3. quæ

